Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 262 (16485) | 1983 оной ноябриин 13, воскресени | Сэн 3 мүнгэн.

XI ТАБАН ЖЭЛ — АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ ХӨӨРЭНЭ

ОРОЛДОЖО АЖАЛЛАХАДАА ОЛЗОТОХОЛ

СССР-эй Эдеэ хоолой холын хараата программын зүбшэн хэлсэгдэжэ, баталагдан абтаһаар жэл хахад шахуу саг үнгэрөөд байна ха юм. Энэ үе соо Эхэ орон доторнай партиин XXVI съездын болон КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар горитойхон хүдэлмэри хэгдэһэн байха. Энээнииень манай ажахын коллективэй түйлаһан үрэ дүнгүүдые согсолжо, зэргэсүүлэн харахада, эли болоно. Совхозоймнай газар тарялангай болон мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд үнгэрһэн хугасаа соо үһалагдадаг газарай гектар бүриин, мүн адууһа малай ашаг шэмэ эрид дээшэлүүлжэ шадаһанай ашаар эдеэ хоолой продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ тушааха һара, квартал бүхэнэйнгөө түсэбые урагшатайгаар бэелүүлдэг болонхой бшуу.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум дээрэ партиин ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андропов дэлгэрэнгы үгэ хэлэхэдээ: «Эдеэ хоолой программые нэгэ жэлэй туршада бэелүүлхын аргагүй гэжэ бүгэдэ ойлгонобди. Тэрэшье тиимэ. Гэбэшье Эдеэ хоолой программа дүүргэлгые унжагайруулжа болохогүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Агропромышленна комплексын хүдэлмэрилэгшэд хүсэлэл оролдолгоео үдэрһөө үдэртэ шангадхаха, энэ зорилго шиидхэлгэдэ зорюулагдаһан айхабтар ехэ мүнгэ зөөриин ашаг харюугайнь бүри мүнөөдэр абтахаар, харин үглөөдэр бүри ехээр абтахаар ажаллаха ёһотой»,— гэжэ тон зүбөөр тэмдэглээ һэн.

Мүнөө үедэ бидэнэй урда ехэ зорилгын табигданхай байһыень нүхэр Юрий Владимирович Андропов тон зүбөөр тайлбарилан хэлэнэ. Ажахынуудай хонишон бүхэн шэнэ эрилтээр ажаллахадаа, гансашье олон хурьга абаха, нооһо ехээр хайшалхые оролдонгүй, хонидойнгоо ашаг шэмые дам саашадань эрид һайжаруулхаар хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха болонобди.

Энэ жэлдэ республикымнай хонишод нарин нооһотой Забайкалиин үүлтэрэй буряад түхэлэй хонидой бии болгогдоһоор арбан жэлэй ойе тэмдэглээ һэн.

Хонидой тарган мяха, нооһо ехээр абадаг болохын тула һүрэгөө олошоруулаад, үүлтэрыень эрид һайжаруулжа, ашаг шэмыень горитойгоор дээшэлүүлхэ эрилтэ табигдана. Хонидой үүлтэр һайжаруулхадаа, эхэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэреэ бүхы зоотехническэ заабариин ёһоор ябуулха хэрэгтэй.

Эхэ хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри нилээд харюусалгатай байдаг. Мүнөө үедэ ажахынуудай ахалагша хонишод өөһэдөө техник-үрэжүүлэгшын уялга дүүргэдэг болонхой. Тиихэдэ зарим томодхогдоһон пунктнуудта зоотехник гү, али ветеринарна фельдшер мэргэжэлтэй хүн техник-үрэжүүлэгшээр ажалладаг.

Би бригададаа техник-үрэжүүлэгшээр үнихэнэй ажалланаб. Эхэ хонидоо һарын туршада үрэжүүлнэбди. Отерадахи пунктмнай һайнаар түхеэрэгдэнхэй. Хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлхэһээ урид тарянай үлөөдэһэн дээрэ, сабшалангай хэнзэ ногоондо һайса манажа таргалуулха, хүшэлүүлхые оролдообди. Ушарынь хадаа хүшэ тамиртай хонид олоороо ототой боложо, үрэжүүлгымнай хүдэлмэри унжагайруулагдангүй ябуулагдана.

Хурьга олоор абаха гэбэл, хурьгадаа эхэһээнь эртүүр амяарлаха хэрэгтэй. Хурьганһаа эртүүр илгагдаһан эхэнүүдынь түргэн шэргэжэ, шэмэ шанартай ногоондо бэлшээгдэхэдээ һайнаар хүшэлжэ, таргалуулагдана ха юм. Тарган хонинһоо өөдэргэн томо хурьган заабол гарадаг. Энээниие һайн мэдэхэ болоһон хадаа бидэ һүрэг хонидойнгоо хүшэ тамирые һайжаруулха, хүсэд таргалуулхые оролдонобди.

Һүүлэй жэлнүүдтэ совхоздомнай хурьгад эхэһээ эртүүр һалгаагдадаг боложо, һүрэг хониднай үбэлжэлгын эхилтэр яһала һайнаар таргалуулагдана.

Манай бригада түл абалгаяа 40 хоногой туршада үнгэргэдэг. Хурьга абажа түлжүүлхэ үедэ эхэ хонидойнгоо хүшэ тамирые һулаaруулхагүйе оролдонобди. Хурьгадаа хүхүүлжэ байһан эхэ хонид заабол садатараа хооллуулагдаха ёһотой. Хурьгалһан эхэ хонидоо һайнаар эдеэлүүлхэдэ хурьгадаа садхааха һүтэй байхаһаа гадна, үбэлэй үедэ, мүн хабартаа хүшэ тамираа ехээр алданагүй. Хонидойнгоо һү элбэгтэй байхадань хурьгадынь түргэн боргожожо түлжүүлэгдэнэ. Тиихэдэ тарганаар ондо ороһон хонинһоо хэзээдэшье нооһон ехээр абтадаг гээшэ. Эдэ бүгэдэ «нюусыень» мэдэһэн хонишод нэн түрүүлэн эхэ хонидоо һайнаар хооллуулжа, ондо оруулхые оролдодог юм.

Манай ажахыда хонишодой ажал хэрэгүүд бүхыдөө журамтай, гуримтайгаар эмхидхэгдэнхэй гэхын аргагүй. Нёдондо эхэ хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлхэ хаһын эхилээд байхада олохон бригадануудта пунктнуудта түгэс һайнаар түхеэрэгдэжэ бэлдэгдээгүй байһан юм. Мүн зарим отарануудта зоотехническэ заабаринуудые бүдүүлигээр хазагайруулха ушарнууд элирүүлэгдэһэн байха. Тодорхойлбол, зарим хонишод эхэ хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэреэ түргэдхэхэ хүсэлэнтэйдөө юм гү, али ототой болоһон хонидые үглөө бүхэндэ илгахаһаа залхуурһандаа юм гү—һүрэгтөө хусануудые һула табижархидаг байһанаа балшыса баригдаа һэн. Зоотехническэ заабаринуудые хазагайруулхадаа, үрэжүүлгынгээ хүдэлмэриие унжагайруулхаһаа гадна, һүрэг хонидойнгоо үүлтэрыень муудуулна. Хусануудые һүрэгтэ һула табихада, үрэжүүлгын хүдэлмэри түргэнөөр ябуулагдана гэжэ зарим хонишод бодомжолдог. Энэ тон буруу, дэмы һанамжа мүн. Һүрэгтэ табигдаһан хусануудай хэды хони үрэжүүлһыень яагаад мэдэхэб? Тиимэһээ тоо бүридхэлынь алдагдана. Ототой хонидые бэдэрдэг хусанууд үүлтэрэйнгээ талаар доохонуур байдаг гээшэ. Энээниие мэдэжэ байһан аад, үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэридэ һэад тойбо татахадаа, өөһэдынгөө һалбарида хохидол ушаруулха юм.

Бонитировко үнгэргэхэ үедэ хонишод өөһэдөө заабол хабаадалсаха ёһотой. Эндэ ашаг шэмээр бага—жэл бүхэндэ һүбайрдаг, нооһо багатай, үхэһэн хурьга гаргадаг гү, али һү багатайгаар хурьгалдаг, түргэн хүшэлдэггүй, үбшэн үлбэр бэетэй хонидоо тон наринаар илгажа голодоһондо гаргаха хэрэгтэй. Иимэ хонидые һүрэг соо хонишонһоо бэшэ хэн мэдэхэб. Заримдаа ашаг шэмээр бага хонидой тарган байхадань харамнажа, һүрэгтэнь үлөөхэ ушар гарадаг. Иимэ хонин һайнаар ондо ороошье һаа, нооһо багаар үгэжэ, хурьгалангүй һубайрха ха юм. Эндэ хонишод мэргэжэлтэдтэйгээ һайса хөөрэлдэжэ, зүбшэлсэжэ, ондо орохо хонидоо тон наринаар шэнжэлхэ ёһотой.

Хурьгадаа амяарлахада, эхэнүүдэйнь дэлэн түрүүшын хоёр-гурбан үдэрэй туршада һүөөр дүүрэжэ хабдашадаг гээшэ. Энэ үедэ бидэ хонидойнгоо дэлэнгэй һү шоборжо, хабдар үбшыень зайсуулнабди. Хэрбээ дэлэнгэйнь һү һаагаагүйдэ хабдажа, саашадаа дэлэн муутай хонин болохо байна ха юм.

Һүүлэй үедэ совхоздомнай эхэ хонидто, хурьгадта эдюулхэ микробрикедүүд, кисель, искусственна аргаар бэлдэгдэһэн һүн мартагдашанхай. Мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэдтэ һануулхадаш, зохихо хэмжээ абадаггүй байха юм.

Хонин һубайрха ёһогүй гэхэл байнаб. Һайнаар үрэжүүлхэдэ, заабол хурьгалдаг гээшэ. Зарим хонишодой бригадануудта хонид олоор һубайрһан байдаг. Би энээндэ этигэнэгүйб. Минии һанахада, түрэһэн хурьгадаа тэрэ дороо бүридхэлдэ абанагүй гээшэ ха. Тиихэдэ һүүлэй үедэ ажахыдамнай эхэ хонидһоо үхэһэн хурьганай абтаха ушар олошороо. Энэнь баһал нэгэ шалтагаантай. Абтаһан хурьгаяа тэрэ дороо тоо бүридхэлдэ оруулангүй, гарзалуулхадань, үхэһэн хурьган гараа гэжэ тэмдэглэжэрхинэ хаш. Эдэ бүхы худал хуурмаг арга хэрэглэхэдээ, бидэ бүхы хүдэлмэриингөө үрэ үндэһые доошолуулнабди. Хэрбээ хүн бүхэн ажалдаа үнэн сэхээр хандадаг байһан һаа, хэды ехэ амжалта түйлаха һэм.

Манай бригада үнгэрһэн гурбан жэлэй туршада эхэ хонин бүриһөө хурьга абаха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Ерэхэ жэлдэ нёдондонойхиһоо үсөөн бэшэ хурьга абаха зорилготойбди. Абаһан уялгаяа бэелүүлхэл хүсэлэнтэйбди. Искусственна аргаар эхэ хонидоо үрэжүүлхэ хүдэлмэреэ 40 хоногой туршада үргэлжэлүүлээбди. Һүрэгнай мүнөө тарянай үлөөдэһэн дээрэ бэлшээгдэнэ. Үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ хүдэлмэри гүйсэд дүүргэгдээ. Байраяа дулаалжа, һолоомо шэрэжэ нөөсэлөөбди.

Саашань юу хэлэлтэйб? Эбтэй эетэйгээр ажалладаг манай бригада ерэхэ жэлдэ абаһан социалис уялгануудаа сүм дүүргэхээр бүхы хүсэеэ элсүүлэн ажаллана.

С. БАНАЕВА,
Хурамхаанай совхозой ахалагша хонишон.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ АЖАЛАЙ ҮДЭР

МИЛЛИОНДО ХҮРГЭБЭ

Байгалай модоной баазада түхэреэн жэлдэ хүрэхэ модон Байгал далайгаар асарагдадаг гээшэ. Тиимэһээ тус предприятиин хүдэлмэришэд навигациин эхилхэ сагые түгэс бэлэдхэлтэйгээр эхилдэг байна. Далай дээгүүр сигара болгон асарагдаһан модонуудые татажа абаха бригаданууд урндшалан эмхидхэгдэдэг.

Үнгэрһэн һарын 26-да предприятиин ажабайдалда мартагдашагүй үдэр болоо. Ушарынь гэхэдэ, энэ жэлэй навигациин эхинһээ эндэ миллион кубометр модон буулгагдаһан байгаа. Энэ ушараар баярай митинг тэндэ үнгэргэгдөө. Баазын директор А. В. Мясников, үйлэдбэриин «Забайкаллес» нэгэдэлэй ахамад инженер Л. Д. Шапхоев гэгшэд үгэ хэлэжэ, коллективые амжалтаарнь амаршалһан байна.

Байгалай модоной баазын коллективэй иимэ ехэ амжалта түйлаха хэрэгтэ Василий Григорьевич Гладышевай бригада эгээл ехээр хубитаяа оруулһан байна. Крановщигынь коммунист В. В. Васильев, модо зөөдэг машинануудай Д. А. Сараев Н. Г. Бочкарников хоёрой экипажнууд эсэхэ сусахые мэдэнгүй, эдэбхитэй һайнаар хүдэлжэ гараа.

Түрүү бригаданууд В. Г. Гладышев, В. В. Шеркин гэгшэдэй коллективууд, «Сокрушительный» гэжэ катерай экипаж (капитаниинь В. Г. Ильин) дурасхаалай вымпелнүүд болон мүнгэн шангаар урмашуулагдаһан байна.

С. БОГУСЛАВСКИЙ,
«Байкальские огни» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

ШЭНЭ АРГААР

Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай хүдэлмэришэд арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула шармайн оролдожо байна. Коммунис ажалай предприятиин коллектив ажалаа һайнаар эмхидхэжэ, шэнэ, түрүү онол аргануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, ехэ амжалта түйлана.

Тус предприятиин 1270 хүдэлмэришэд байгша оной гурбадахи кварталай даабариие болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайдаа элидхээ һэн. Коммунист В. Д. Макинай хүтэлбэрилдэг нэхэгшэдэй комсомол-залуушуулай бригада мүрысөөнэй манлайда ябана. Бригада 19 хүнһөө бүридэдэг. Бригадын гэшүүд бултадаа коммунис ажалай ударнигай зэргэдэ хүртэнхэй.

Бригада жэлэй эхинһээ хойшо ажалайнгаа бүтээсые 20 процентээр дээшэлүүлээ. Тиигэжэ гурбан кварталай даабариһаа гадуур 3692 метр суровья гаргаһан байна.

Александр Алексеевич Бухтояровай хүтэлбэрилдэг утаһа ээрэгшэд ажалаа бригадна гуримаар эмхидхэжэ, ажалай бүтээсые аяар 26 процентээр дээшэлүүлээ. Энэнь предприяти дотор түйлагдаһан эгээл үндэр үрэ дүн гээшэ.

Ажалай Алдар Солын III шатын орденто Валентина Васильевна Федосеева арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй даабариие август һарада амжалтатайгаар дүүргээд, мүнөө 1985 оной тоосоогоор хүдэлжэ байна.

Комсомол басаган Надежда Ноздринагай бригада энэ жэлэйнгээ даабариие ВЛКСМ-эй 65 жэлэй ойн урда тээхэнэ дүүргэһэн тухайдаа элидхэһэн байгаа.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ШАРМАЙН ОРОЛДОНО

МУХАР-ШЭБЭРЭЙ районой «Эрдэм» совхозой һаалишад арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи гол жэлдэ үндэр амжалтануудые түйлажа байнхай. Тэдэнэр гүрэндэ һү худалдаха талаар 1983 оной түсэбые сентябрь һарада дүүргээд, мүнөө 1984 оной түсэбөөр ажаллана. Энэ совхозой һаалишад гүрэндэ 12 мянган центнер һайн шанартай, тоһолиг һү тушааха уялга абаһан һаа, тэрэнээ 12.963 центнертэ хүргэжэ, жэлэйнгээ түсэбые 108 процент дүүргэжэ шадаа.

Ажахын хоёр фермын гушаад һаалишадай арбан долоониинь абаһан уялгануудаа үлүүлэн дүүргээд, ерэхэ жэлэйнгээ түсэбөөр ажаллана. Түгнын һү һаалиин фермын 20 һаалишадай арбан гурбаниинь 1983 оной арбан һарын түсэбые үни хада дүүргээд, жэлэйнгээ түсэбые үлүүлхэһээ гадуур, һүнэй шанар һайжаруулха, үхэр малайнгаа тоо толгойе олошоруулжа, түл олоор абаха хүдэлмэри ябуулдаг юм. Фермын һаалишад октябрь һарада гансал эрхим шанартай һү тушаажа, энэ һарынгаа түсэбые 114 процентдэ хүргэһэн байна.

Фермын түрүү һаалишад, ажалай ветеран Анастасия Яковлевна Константинова, сельскэ Соведэй депутат, Людмила Николаевна Кириллова, райсоведэй депутат Полина Павловна Спиридонова гэгшэд арбан һарынгаа түсэбые 104—110 процент дүүргээ. Һаалишад П. К. Масикова, Е. Е. Тюрикова гэгшэд тус тустаа 2.300 центнер һү һааха уялга абаһан һаа, тэрэнээ 2536 болон 2325 центнертэ хүргөө.

Энэ ажахын хоёрдохи фермэ дээрэ ажалладаг 9 һаалишадай дүрбэниинь жэлэйнгээ түсэбые дүүргэнхэй. Зунай бэлшээриин үедэ һү һаажа тушааха талаар энэ фермынхид эрхимлэжэ, район доторoo хоёрдохи һуурида гараһан юм. Һаалишад Г. Б. Боянова, Л. И. Братенкова, М. П. Петрова, А. Г. Феоктистова гэгшэд амжалтатайгаар ажаллажа, абаһан уялгануудаа үлүүлэн дүүргэв. Залуу һаалишан, комсомол басаган Мария Петрова аха нүхэдэйнгөө жэшээ дахан, эрхимээр ажаллажа ябана. Тэрэ 1950 центнер һү һааха уялгаяа 2043 центнертэ хүргөө.

Х. ДОРЖИЕВА.

РЕПОРТАЖ

Набтаршаг гүбээн зүүн хажууда, урдуур, хойгуураа нарихан зуруud һөөг бургааһатай, һалхигүй нэмэри зохидхон газарта түхеэрэгдэһэн олон хашаа хорёо, гэр байранууд холоһоо харагдаба.

Энэмнай Хонхолын «Искра» колхозой Коршуновка гэжэ газартахи мал шахан таргалуулдаг томодхогдоһон байра гээшэ. Баруун захаарнь тарянай шаргал сагаан полинууд, тоо томшогүй олон һолоомоной бухалнууд, зүүн тээгүүрнь сабшалан. Эндэнь дүтэхэнэ тунгалаг уһатай горхон бии.

— Бидэш үхэрнүүдые түхэреэн жэлдэ хаагаад шахадаг дээрэһээ энэ байрые зориюута тарянай газарта, сабшаланда дүтэлүүлжэ түхеэрээ зомди. Юуб гэхэдэ, үбһэ тэжээлыень зөөжэ угэхэдэ таатай болоно ха юм,— гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Социалис Ажалай Герой Е. В. Иванов хэлэнэ.

Хайша хайшань хэдэн зуу метр үргэнтэйгөөр бариһан уужам гэтшын хорёонууд соо жуу нэгэ адлирхүу — хуа эреэн зүһэтэй малаан үхэрнүүд харагдана. Тэдэнэй зариманиинь хорёогой ханые зубшуулжа түхеэрһэн хобтонууд соо адхагдаһан үбһэ, һолоомо эдинэ, нүгөөдүүлынь хорёогой тэг дунда аажамаар хибэдэһээ хибэжэ хэбтэнэд. Дүтын нэгэ хорёо соонь бугжагар бүдүүн хүзүүтэй, монсогор тарган болошоһон хашараг бухануud байна. Нүгөөдэдэнь тэдэнһээ багашаг, һаял эбэрээ ургажа ябаһан буруунуудай, гурбадахи хорёодонь жэжэ тугалнуудай эдеэлжэ байханьр харагдана. Ехэ хорёонуудай саада захаар үхэрнүүдэй орожо хонохо, һалхи, бороодо хорохо ута дал хашаанууд түхеэрэгдэнхэй.

— Эдэ томонуудынь ноябрь, декабрь һарада мяханай комбинадта ябуулагдаха юм. Тэдэ дундуурша гуудынь ерэхэ жэлэй түрүүшын кварталда тушаагдаха. Тиитэр эдэ жэжэ тугалнуудшье томо болгогдожо, шахагдажа эхилхэ ааб даа. Ингэжэ мяханда тушаагдаха мал табан ондоо бүлэг болгогдоод, тусхай циклэй гуримаар түлжүүлэгдэнэ, шахагдана гээшэ, — гэжэ Ефим Васильевич хэлэнэ.

ОЛООР ШАХАХАДА АШАГТАЙ

Һүүлэй жэлнүүдтэ эндэхид гансашье өөһэдынгөө фермэнүүдтэ абтаһан тугалнуудые нигэжэ түлжүүлнэ бэшэ, мүн хүршэ колхоз, совхозуудһаа жэжэ тугал, буруунуудые асаржа, түргэнөөр томо болгоно, шахан таргалуулна. Тиигэжэ энэ фермэ, мал шахаха ажахынууд хоорондын комплекс болгогдожо байгаа юм.

— Ингэжэ нэгэ газарта олон мал суглуулаад, зоотехническэ нарин заабариин, түрүү технологиин ёһоор харууһалха, эдеэлүүлхэдэ алишье талаараа ашагтайл даа. Жэшээнь, бидэ энэ жэлдэ районойнгоо «Эрдэм». совхозһоо, «Путь Ленина», «Знамя Ленина» колхозуудһаа, бусадшье ажахынуудһаа 753 толгой тугал абаа һэмди. Мүн өөһэдымнай 100 гаран тугал оролсоо. Жэлэй эхинһээ хойшо эндэһээ тус тустаа 385—390 шахуу килограмм шэгнүүртэй хамтадаа 580 үхэр мяханай комбинадта тушаагдажа, бүхыдөө 2238 центнер мяхан бэлэдхэлэй пунктда оруулагдаа, — гэжэ тэрэ саашань хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.

Энэ үедэ үндэр хоорботой тэртэдэ хэршэмэл ногоон тэжээл обойтор ашаһан трактор хүршэгэнэһөөр хүрэжэ ерэбэ. Механизатор трактораа хорёогой захаар аалихан ябуулжа, хобто соогуур хэршэгдэһэн зелёнко гоожуулан адхаһаар саашалба.

Эндэхи ахалагша малшан Никифор Варфоломеевич Антюновтой хөөрэлдэбэбди.

— Бидэ гурбан хүн 900 гаран үхэр харууһална, эдеэлүүлнэбди. Намтай сугтаа залуу хүбүүд Владимир Киреев, Иван Козлов гэгшэд ажалладаг. МТЗ түхэлэй нэгэ трактортай, тэрээндэ шаргтагалжа, тэжээл зөөхэ, малдаа хубаарилжа үгэхэ оньһон түхеэрэлгэтэй хоёр тэргэтэйбди. Энэ котельнэдэ үбэлынь уһан бүлеэдхэгдэжэ, малай ухаар хобоо соогуур саг үргэлжэ гожуулагдажа байдаг, — гэжэ тэрэ хэлэнэ.

— Шахамалнуудай шэгнүүр хэр нэмээгдэнэб? — гэжэ асуухада, нүхэр Антонов ингэжэ харюусаба:

— Жэлэй үнгэрһэн арбан һарада үхэр бүхэнэй шэгнүүр сүүдхэдэ дунда зэргээр 780 граммаар нэмээгдээ гэхэ гү, али даабаримнай үлүүлэгдээ һэн. Үнгэрһэн октябрь һарада табин үхэр мяханай комбинадта ябуулһамнай тус бүридөө 400 үлүүтэй килограмм татажа, булта тарган гэһэн сэгнэлтэтэйгээр абтаа.

— Эдэ малаа ямар рационоор эдеэлүүлнэбта?

— Үхэрнүүдэй томо, жэжээрээ илгагданхай дээрэһээнь тэдэ ондо ондоо рационоор эдеэлүүлэгдэдэг. Тээ энээхэн дүтын хорёо соо байгша томо хашараг бухануудта тус бүридэнь үдэрэй 4 килограмм талха, 20 килограмм зелёнко, 5 килограмм турнепс, һолоомо, зелёнко дуран соонь үгэнэбди, — гэжэ малшан хэлэнэ.

Тусгаар түхеэрэгдэһэн байрада малые олоор байлгажа хаагаад, һайнаар эдеэлүүлхэ, шахахада ашагтай гэжэ түрүүлэгшын хэлээшэ зүбтэйл байна. Жэшээлхэдэ, районой колхоз, совхозуудай юрын гүүргэнүүдтэ бүхэли жэлһээ байха тэжээлэй элбэг намарүбэлэй һарануудташье үхэрнүүдэй шэгнүүр иимэ ехээр нэмээгдэдэггүй ха юм. Гадна иимэ байрада ехэнхи ажалаа оньһон техникын хүсөөр бүтээжэ, үсөөхэн хүн байгаад, олон мал харууһалха аргатай болоно. Энээнэйнь ашаар ажалай гаргаша бага боложо, абтаһан мяханай өөрын үнэ сэн хямдаржа үгэнэ. Мүн малда эдюулэгдэһэн үбһэ тэжээлшье ашаг үрэеэ һайса харюулна бшуу.

Үбэлэй һаранuудта адууһа малай ашаг шэмые дээшэлүүлхын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсожо, эндэхи коллектив Сэлэнгын районой малшадай жэшээгээр хүдэлхэ, энэ үе соо шахамал үхэрнүүдэй, томо болгогдохо тугал, буруунуудайнгаа тус бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 750 — 800 граммһаа бага бэшээр нэмээхэ уялга абаа.

М. НАМЖИЛОВ.
Мухар-Шэбэрэй район.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ТООСООН БА ҺУНГАЛТА

ЖЭШЭЭ ХАРУУЛХА УЯЛГАТАЙ

Үнгэрһэн гурбан жэлэй туршада Хүрбын совхозой коллектив бараг һайнаар хүдэлөө. Һү, мяха, нооһо абаха, гүрэндэ тушааха түсэбтэ даабаринуудые үлүүлэн дүүргэбэ. Малшадай даaһан хүдэлмэридөө эзэн ёһоор хандадаг байһанай, ехэ оролдолгын аша туһаар мяха худалдаха гурбан жэлэй түсэб 1300 центнерээр, һү — 1500 центнерээр, нооһо — 37 центнерээр үлүүлэн дүүргэгдэһэн. Үнеэн бүриһөө һү haалга горитой дээшэлээ.

Хэрбээ 1981 ондо дунда зэргээр үнеэн бүриһөө 1402 килограмм һүн һаагдаһан һаа, мүнөө жэлэй юһэ һарын байдалаар тэрэнээ аяар 600 килограммаар нэмээһэн байна. Гэхэтэй хамта түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй эсэстэ 2200 килограммда хүргэхэ зорилготой. Гүрэндэ тушаагдаһан үхэрэй толгой бүриин дунда зэргын шэгнүүрые 370 килограммда, хонидойхние 38 килограммда хүргэхэ гэһэн хараатайгаар хүрбынхид ажаллажа байнхай.

—1982—1983 онуудай малай үбэлжэлгын хаһые эмхитэйгээр, ашаг үрэ ехэтэйгээр үнгэргэжэ, энэ жэлые бүхы дээрэнь урагшатайгаар түгэсхэхөөр хүлеэгдэнэ. Хүдөө ажахын үйлэдбэридэхи тон харюусалгатай сагые амжалтатайгаар үнгэргэхын, мал ажалай продукцине ехээр үйлэдбэрилэн худалдахын түлөө дэлгэрһэн Бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй дүнгөөр КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамота манай коллективтэ олгогдоһон байна. Энэ ушар бултанай урма баяр бадаргаһан, саашадаа бүри ехэ амжалта туйлаха хэрэгтэ зоригжуулһан, — гэжэ ажахын парткомой секретарь Д. Д. Табданов суглаан дээрэ хэһэн тоосоото эмхидхэлэйнгээ эхиндэ тэмдэглэбэ.

Энэ жэл сабшалан, тарялан дээрэһээ баян ургаса хуряагдаба. Хамтадаа 32,7 мянган центнер үбһэн сабшагдаа, 3209 гаран тонно силос, 1400 шахуу тонно сенаж дарагдаа, 261 тонно витаминтай ногооной гурил бэлэдхэгдээ, 38.950 центнер гэхэ гү, али гектар бүриһөө дунда зэргээр 19 центнер ороопон хуряагдаа. Илангаяа үнинэй механизатор коммунист Х. Н. Бадмацыреновэй хүтэлбэрилдэг тракторно-тарян ажалай оригадын гэшүүдэй амжалта ехэ. Тэдэнэр ажалаа бригадна хамтын подрядай гуримаар эмхидхэн хүдэлхэ зуураа, тарянай гектар бүриһөө 20,6 центнер ороопо абаба.

Гэхэтэй хамта тэжээлээр тиимэ дутамаг бэшэ байбашье, ажахы дотор мал олоор гарзалпан, мүн түл үсөөнөөр абтаһан байха юм. Малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэридэ дутуу дунданууд ушарна. Тэдэнние усадхахын тула ажахын зооветеринарна мэргэжэлтэд В. Б. Обороев, В. Д. Шойдоков гэгшэд эмхидхэлэй хүдэлмэри һулаар ябуулна. Тэдэнэр даaһан хүдэлмэридөө харюусалга багатайгаар хандана. Гадна тэдэнэй зүгһөө ажалай журам эбдэһэншье ушарнууд тохёолдоо.

Ажахын олон коммунистнууд малшадаар, механизаторнуудаар хүдэлхэ зуураа, социалис мүрысөөнэй түрүү манлайда ябажа, габшагаи, үнэн сэхэ ажалаараа жэшээ харуулна. Тэдэнэй зэргэдэ урданай механизатор, Алексей Васильевич Литвиненко олон жэлдэ луговодоор хүдэлһэн, мүнөө ажахын ахамад мелиоратор «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто Николай Михайлович Вахрушев, автомашинын жолоошод залуу коммунистнууд Улзытэ Доржиев, Николай Лалетин, малшад Вера Доржиева, Владимир Горштейн болон бусад ороно бшуу. Эдэ нүхэднай даaһан хэрэгтээ эзэн ёһоор хандадаг, нитын даабарие һайнаар дүүргэдэг, хамтын хэрэгэй түлөө анхарал оролдолгоёо жэншэдгүй хандуулдаг байха юм. Залуу мэргэжэлтэдэй дундаһаа совхозой ахамад экономист Михаил Калистратович Андреев өөрынгөө уялгата албание, нитын хүдэлмэрие тон эдэбхитэйгээр дүүргэдэг гээшэ. Илангаяа хамтын подряд нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна.

Гэхэтэй хамта ажалай журам эбдэһэн, архидаһан, бүтээсэ багатайгаар хүдэлдэг коммунистнууд бии гэжэ тэмдэглээ. Тиимэ хүнүүдэй тоодо хонишод С. Б. Базаров, Л. Ц. Будаев, шофернууд С. В. Абрамов, Б. Д. Цыренов, ветеринарна врач Б. Д. Цыбиков гэгшэд ороно. Партийна хамтын суглаан дээрэ, парткомой заседани дээрэ тэдэнтэй шанга хөөрэлдөөн болоһон, зохихо хэмжээн абтаһан байха юм.

Тоосоото элидхэл соо үзэл сурталай хүдэлмэридэ, марксизм-ленинизмын үндэһэн һуури шудалалгын политическэ һуралсалда анхарал ехээр хандуулагдаһан байна.

— Һүүлэй хоёр жэлэй туршада манай совхозой тракторно-тарян ажалай бригаданууд яһала амжалтатайгаар хүдэлнэ. Нютагай сагай уларилда таарама үрэһөөр тарилгын хэгдэдэг болоһоной ашаар ургаса абалга дээрэ зарим тэды үрэ дүн һайнтай хубилалта туйлагдаа. «Бурятская-34», «бурятская-79» гэһэн шэнисын, «донецкая-9» гэһэн ешмээнэй сортоор тарилга хэгдэһэн байна, — гээд Буряадай АССР-эй габьяата агроном Н. Р. Евсеев элидхэл тушаа үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. —Жэшээнь, «бурятская-79» (элита) сортын шэнисээр 36 гектарта тарилга хэгдээ һэн. Гектар бүриһөөнь дунда зэргээр 36,7 центнер ороoһон абтаа. Механизаторнуудай хүдэлмэридэ дутуу дунданууд олон дайралдана, тэдэнние усадхаха талаар хэмжээнүүд саг дарыдаа абтанагүй.

Һүүлэй арба гаран жэлэй туршада нүхэр Евсеев совхозой арадай хиналтын гол бүлэгые хүтэлбэрилнэ. Тиихэ зуураа ажалай журам бэхижүүлхэ, түлишэ-тоһодолгын материалнуудые алмаха, арадай зөөри хинан сахиха талаар ехэ хүдэлмэри хэһэн байха юм.

— Совхозоймнай үнинэй механизатор А. В. Литвиненкын хүтэлбэрилдэг лугомелиоративна отрядай гэшүүд жэлһээ жэл бүри баян ургаса хуряана. Һаялын, Доодо-Нугын, Аралай, Ехэ-Нугын сабшалангай 200 шахуу гектар буртагһаа, болдогһоо, бургааһанһаа сэбэрлэгдээ. Тиин тэндэһээ энэ жэлдэ 7000 шахуу центнер үбһэн хуряагдаа, —гэжэ ажахын ахамад мелиоратор Н. М. Вахрушев хэлэбэ. — Эндэ сабшалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 14—15 центнер үбһэн сабшагдаа. Һудалай намаглиг газарта уһалууриин инженерна ехэ барилга хэгдээ. Ойрын жэлнүүдтэ тэндэһээ 20—25 мянган центнер үбһэн сабшагдадаг болохо юм.

Совхозой бэрхэ шофёрнуудай нэгэн Н. С. Лалетин үгэ абана:

— Манай гаражай дэргэдэ партийна оүлэг, профсоюзан комитет, арадай хиналтын пост эмхидхэгдэнхэй. Гэбэшье эдэ нитын эмхинүүд үшөөл һанаһанда хүрэмөөр хүдэлнэгүй. Хэн нэгэнэй ажалай журам эбдээ хада сугларжа хөөрэлдөө болодог. Шофернуудай, механизаторнуудай социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые сорсолходо тэдэнэр орондоо хабаадалсанагүй. Энэнь тон гайхалтай агша. Эдэ эмхинүүдэй хүдэлмэрие хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ партком, тэрэнэй секретарь анхаралаа багаар хандуулдаг. Тээгдын отделениин партийна эхин организациин бюро тоосоото үедэ тон муугаар хүдэлөө. Тэрэнэй секретарь нүхэр Ванданов хүдэлмэридөө хайша хэрэгээр хандаһан байна. Партийна суглаа зарлаха ооләор баримталагданагүй. Иимэ байдал тухай асуудал парткомой заседани дээрэ юундэшьеб харагдаагүй байна.

Элидхэл тушаа үгэ хэлэгшэд малшадай үбэлэй байрануудые заһабарилгада, бэеын элүүрые сахин хамгаалгада оолон залуушуулые һурган хүмүүжүүлгын, үйлэдбэриин журам бэхижүүлгын хэрэгтэ ушардаг дутагдамалнууд тушаа шүүмжэлхы ажаглалтануудые хэһэн анхармаар һанамжа болон дурадхалнуудаа оруулһан байна.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ һаалишан Ц-Д. Дашибылова, ахамад экономист М. К. Андреев, совхозой директор П. Н. Дубинин, КПСС-эй райкомой хүдөө ажахын таһагые даагша А. Ц. Моролдоев гэгшэд үгэ хэлэбэ.

Партком шэнээр һунгагдаба. Тэрэнэй эмхидхэлэй заседани дээрэ парткомой секретаряар Д. Д. Табданов дахинаа һунгагдаа.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

Хоринн район.

СЭДЬХЭЛЭЭРЭЭ ХОДОДОО ЗАЛУУЛ

КПСС-эй Советскэ райком Улаан-Үдынгөө түб райондо ажаһуудаг партиин, ажалай, дайнай ветерануудтай уулзалга үнгэрөө.

200 гаран ветеран партиин горкомой байшанда сугларһан байна. Тэдэнэр дэлхэйн хүдэлмэришэн-тарялашадай вождь, манай гүрэние байгуулагша В. И. Ленинэй памятнигта баглаа сэсэгүүдые, венокүүдые һүр жабхаланта хүгжэм доро табижа, саг зуура малгайгаа абан зогсобо.

Удаань партиин Советскэ райкомой байшангай баярай суглаануудые үнгэргэдэг зал соо уулзалга үргэлжэлөө. Ветерануудˌ тэдээнтэй золгожо хөөрэлдэхэдөө, ерэгшэдэй һуурринуудаа эээлхэдэ, «Совет засаг гээшэ юуб» гэһэн В. И. Ленинэй үгэ соностон дуулдаба.

КПСС-эй Советскэ райкомой нэгэдэхи секретарь В. Н. Башкеев уулзалгые нээхэ зуураа, районой ажалшадай энэ оной түсэбтэ даабаринуудые хэр зэргэ дүүргэжэ байһан тушаа бэелүүлэгдэхэ зорилгонууд тухай тобшохоноор тогтоһон байна.

1932 онһоо партиин гэшүүн, КПСС-эй хэдэн райкомуудай нэгэдэхи секретаряар хүдэлһэн Н. В. Федоров тон түрүүн үгэ абаба. Түрэл партиингаа анхарал оролдолгые гүйсэд харюулха гээшэ бидэнэрэй нангин уялга гээд тэрэ онсо тэмдэглээ. Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекын директор байһан, 1927 онһоо коммунист И. Т. Мирошниченко удаань үгэ хэлэбэ:

—Би үгытэй ядуу тарялашанай бүлэдэ түрэһэн хүмби. Юумэ үзэжэл үндыһэн байнаб. Тиимэһээл тэрэ холын, мүнөөнэй сагуудые сасуулжа үзэхэдэ, мүнөө бүхы арад зомнай жаргалтай, һайн һайхан байдалтай болонхой гэжэ хэлэхэ дүүрэн эрхэтэй ха юмбиб. Социализмын байгуулхы хүсэн бодото дээрээ бэелүүлэгдээд байна бшуу. Парти арад хоёрой бата нэгэдэл байдалаймнай гол шэнжэнь мүн. Тиимэһээл би партиингаа бүхы ажал ябуулгые дэмжэнэб, шадалаараа хубитаяа оруулалсахаб,—гэжэ тэрэ найдуулаа.

Буряадай АССР-эй һургуулинуудай габьяата багша, Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай заочно таһагай проректорээр хүдэлһэн, 1940 онһоо партиин гэшүүн С. А. Тыхеева, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагша, судна бүтээлгын заводой слесарь, 1940 онһоо коммунист И. Г. Демин, дайнай, ажалай ветеран, Улаан-Үдын шэлэй заводой директор байһан, 1943 онһоо партиин гэшүүн А. Р. Болотов, РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, композитор, 1942 онһоо коммунист Ж. А. Батуев, Буряадай АССР-эй габьяата агроном 1932 ондо партиин зэргэдэ жагсаһан Я. П. Добриков, Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын ветерануудай соведэй түрүүлэгшэ Н. Ц. Маншеев гэгшэд сугларагшадай урда үгэ хэлээ.

КПСС-эй горкомой секретарь Г. Д. Басаев залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ талаар Советскэ районой ветерануудай бэелүүлжэ байгаа ажал хэрэгүүдые үндэрөөр сэгнэхэ зуураа, ойлгуламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ саашадаашье улам бүри эдэбхитэйгээр хабаадалсаха байһандань найдажа байһанаа мэдүүлбэ.

Районой партиин, ажалай, дайнай ветерануудтай уулзалгада КПСС-эй обкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша Н. И. Крючков хабаадалсаа.

Уулзалгын түгэсхэлдэ ветерануудта гарай бэлэгүүд барюулагдаһан, элүүр энхэ, амар мэндэ ябахыень хүсэһэн үреэлэй үгэнүүд хэлэгдээ.

* * *

ЛВРЗ-гэй партком ветерануудтай уулзалга мүн лэ үнгэргэһэн байна. Эхиндэнь предприятиин директор В. В. Саржан, профкомойнь түрүүлэгшэ К. Н. Дамбуев, ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь К. Марченко гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, ажалша коллективүүдэйнгээ арбан нэгэдэхи табан жэлэй гол жэлэй түсэбтэ даабаринуудые хэр зэргэ дүүргэжэ байһан тушаа, саашадаа бэелүүлхэ зорилгонууд тухай аха нүхэдтөө хөөрэжэ үгэбэ.

Социалис Ажалай Герой Б. З. Поздеев, Ленинэй орденто Е. Г. Курочкин, заводой мэдээжэ хүдэлмэришэд А. И. Тишкович, А. А. Голиков, С. Г. Попов бусад. хамтадаа 30-аад ветеран уулзалгада хабаадалсаа. Тэдэнэй 15-ниинь партиин зэргэдэ 50 гаран жэлһээ үлүү сагай туршада ябана. Тэдэнэй хэдэн хүниинь мүнөөшье түрэл заводтоо ажаллаһаар.

Мүнөө үеын залуу үетэн эхэ, эсэгынгээ, үбгэ эсэгэнэрэйнгээ эхилһэн хэрэгүүдые амжалтатайгаар үргэлжэлүүлжэ байна гээд уулзалгада хабаадагшад тэмдэглэбэ. Мүн КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ талаар заводой парткомой эрхилжэ байһан хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулхабди гээд тэдэнэр нэгэн һаналтайгаар мэдүүлээ.

ЛВРЗ-дэ үшөө хүдэлжэ байһан ветеранууд ажалайнгаа 3 үдэрэй салин хүлһые эб найрамдалай жасада оруулха гэжэ шиидэһэн тухайгаа энэ уулзалгын үедэ мэдүүлээ. Тиихэдэ предприятиингаа 50 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор үгтаһ гэһэн хандалга абаһан байна.

Уулзалгын түгэсхэлдэ заводой парткомой секретарь А. Н. Колдунов үгэ хэлээ.

* * *

КПСС-эй Октябрьска райком партиин, ажалай, дайнай ветерануудтай уулзалга һаяшаг үнгэргөө. Тиигэжэ 1920-ёод, 1930-аад, 1940-өөд онуудта коммунист болоһон хэдэн арбаад хүнүүд үе сагайнгаа ажабайдал ажал хэрэгүүд тухай, мүнөөдэрэйнгөө жаргалта һайхан байдал тухай хөөрэжэ үгэһэн байна. Тиихэдээ тэдэнэр мүнөө үеын залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа ходо оруулжа байхабди гэжэ сугларагшадые найдуулаа.

Уулзалга дээрэ КПСС-эй Октябрьска райкомой нэгэдэхи секретарь И. А. Антакшинова үгэ хэлэһэн байна.

Д-Р. ДАМБАЕВ.

АШАГ ҮРЭ, ШАНАР

Юрий Иосифович Олеников «Бурятфермаш» заводой механо-хабсаралгын цехтэ гагнууршанаар хүдэлдэг юм. Тэрэ өөрын шанарай тэмдэгтэй. Һүүлэй хэдэн һарын туршада социалис мүрысөөндэ нэгэтэ бэшэ илажа гараһан байна. Түрүү онол аргануудые саг үргэлжэ ажал хүдэлмэридөө нэбтэрүүлхэ гэжэ оролдодогоороо Ю. И. Олеников нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ю. И. Олеников.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

ГАБШАГАЙГААР ХҮДЭЛНЭ

Жэлэйнгээ түсэбтэ даабарие дүүргэһэн Улаан-Үдын прибор бүтээлгын нэгэдэлэй хүдэлмэришэн бүхэнэй хүндэлэлдэ Шэнэ жэлэй ёлкын галнуудые нэгэ доро носообол, һайчдэрэй фейерверк болохо һэн. Түсэбһөө гадуур продукци бүтээн гаргажа байһан түрүү хүдэлмэришэдэй тоо олошорбо. Жэшээлбэл, слесарь В. Д. Тугулдуров 1984 оной июнь һарын тоосоогоор хүдэлжэ байна. Тэрэнэй нүхэд, мүн лэ слесарьнууд А. С. Волобуев В. И. Булдыгенов хоёрой ажалай календарь дээрэ ерэхэ жэлэй май һарын хуудаһанууд һаяхан һэхэгдэбэ.

Агуу Октябриин 66 жэлэй ойн үдэрнүүдэй урдахана Э. К. Ковалева, Н. К. Разумова, В. П. Ташлыкова, С. С. Кузнецов гэгшэдэй мастерска участогууд гурбан жэлэйнгээ түсэбтэ даабари дүүргэһэн тухайгаа баяртайгаар элидхээ бэлэй. Энэ хадаа ехэ амжалта болоно. Ажалай журам сахилга, үйлэдбэриин түрүү онол аргые нэбтэрүүлгэ, түрүүшүүлэй баян дүй дүршэлые, хүдэлмэриингөө аргые зүбөөр хэрэглэхэ гээшэ үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ гол шухала нөөсэ болоно.

Хүн зоной хэрэглэмжын эд бараа бүтээдэг цехэй М. С. Сускина, С. И. Бердюгин, Н. И. Афанасьев гэгшэдэй толгойлдог бригадынхид 1984 оной тоосоогоор хүдэлжэ эхилбэ. Эндэһээ һайч шанартай электробритвэ, электромассажер, болон бусад зүйлнүүд худалдан абагшадта олоор эльгээгдэнэ.

Т. МОСКВИТИНА.

МАЛ АЖАЛ — онсо шухала һалбари

ЗОРИҺОНДОО ХҮРЭХЭБДИ

Манай Суулгын отделени совхоз соогоо томохон гэжэ тоологдодог юм. Манда 4900 гектар тарялангай газар, 977 гектар сабшалан даалгагданхай. Саашадаа хүгжөөгдэхэ гол шэглэлнай хонин ажал болоно. Гадна мянган толгой эбэртэ бодо мал харууһалагдана.

Энэ жэлдэ механизаторнуудаймнай, луговодуудаймнай аша оролдолгоор үндэр баян ургаса хурлагдаа. Хамта дээрээ 18 мянган центнер ороoһо тарян абтажа, гурбан мянганиинь гүрэндэ тушаагдаа, 13 мянга гаран центнер үбһэн, 2796 тонно силос, 892 тонно сенаж нөөсэлэгдөө. Манай нютагта түрүүшынхеэ 160 гектарта рапс таригдажа, шэмэтэ тэжээл абтаа. Мүнөө һайн шанартай, ногоон зандаа шахуу һолоомон малай байрануудай дэргэдэ зөөгдэнэ. Эдэ бүхы бэлэдхэгдэһэн тэжээл нитымнай малда бардам хүрэхэ юм.

Таряа хуряалгын дүнгүүдые сорсолходо, Василий Егорович Петров эрхимлээ. Тэрэ Борис хүбүүнтэеэ суг хүдэлөө. Үндэр амжалтануудые Михаил Перевалов, Василий Богомазов, Алексей Коробенко, Владимир Перевалов, Александр Багаев, Анатолий Ведерников гэгшэд туйлаа.

Үнинэй луговодууд Осор Нимаевич Батомункуев Гүлэ-Ранзан Дашиевич Ендонов хоёрто Түгнэ, Бэлшэр гэжэ газарта 500 гектар сабшалан даалгагданхай юм. Тэдэнэр 7669 центнер үбһэ суглуулжа, түсэбтэ даабаряа холо үлүүлэн дүүргэнхэй. Луговод Арсентий Сафонов 343 гектар сабшалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 18 центнер үбһэ һүрилөө. Һүүлэй үедэ хонишодоймнай бригадынхид өөһэдөө үбһөө бэлэдхэдэг болонхой. Тингэжэ мүнөө зун Балдан Шойсоронович Биликтуев 1200 центнер, Мунко Доржиевич Дашабалбаров 100 центнер, Олег Гомбоев 300 центнер тэжээл отарануудтаа нөөсэлөө.

Энэ жэлдэ хонишоднай һайнаар хүдэлжэ гараа. Хурьгадшье олоор абтаа, нооһоншье ехээр үйлэдбэрилэгдөө. Эндэ горитойхон хубитаяа Галина Сангадеева, Надежда Горюнова, Базаржап Бимбаев, Анна Сангадеева, Бато Будаев гэгшэд оруулаа.

Суулгын һүнэй фермые Буряадай АССР-эй габьяата малшан Балмасу Содномовна Базарсадаева хүтэлбэрилнэ. Эндэ 15 һаалишад ажалладаг. Үнинэй һаалишад Дулмасу Булытова, Степанида Сафонова үндэр бүтээсэтэй ажалаараа гансашье совхоздоо бэшэ мүн район соогоо суурханхай юм.

Гэбэшье отделениимнай хүдэлмэридэ дутуу дунданууд бии. Малай байра һэльбэн шэнэлхэ талаар хэгдэхэ юумэн үшөөл ехэ. Хүдэлмэрилэгшэдэй байха гэр байра үсөөн. Зундаа малаа уһалха худагуудые үрэмдэхэ хэрэгтэй.

Отделениимнай 157 хүдэлмэрилэгшэдэй дунда залуушуул тиимэшье олон бэшэ. Эдэнние бүхыдэнь хараадаа абажа саашадаа ажалаа эрхилхэ болонобди.

Манай отделениин малшад 1983—1984 онуудай малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ, мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ болон гүрэндэ худалдалгые дээшэлүүлхэ талаар Сэлэнгын районой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэлые үргэнөөр дэмжэнэ. Тиин Суулгын һүнэй фермын коллектив малай үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө 1000 килограмм һү һааха, үйлэдбэрилэгдэһэн һүнэй 90 процентһээ доошо бэшыень нэгэдэхи сортоор тушааха уялга абанхай. Хонишод Б. Ш. Биликтуев, М. Д. Дашабалбаров, О. Ц. Гомбоев гэгшэд зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абажа түлжүүлхэбди гэжэ мэдүүлнэ. Малшаднай булта үбэлжэлгын хүндэ хаһые амжалтатайгаар үнгэргэхын тула оролдосо ехэтэйгээр хүдэлнэ.

Энэ үедэ социалис мүрысөө үргэн дэлисэтэйгээр эмхидхэхэ, таряашад, малшадай дунда агротехническэ болон зооветеринарна мэргэжэл шадабаринеь дээшэлүүлхэ талаар һуралсал һайнаар ябуулха хэмжээнүүд хараалагданхай.

Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхын тула бүхы хүсэеэ элсүүлэн хүдэлнэбди.

Б. ЕНДОНОВ.
Мухар-Шэбэрэй районой Суулгын совхозой отделениие эрхилэгшэ.

ХОНИШОДОЙ ЗОРИГЖОЛ

Хэжэнгын районой Ушхайтын совхозой хонишод 1983—1984 онуудай үбэлжэлгые угтуулан, дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые баталан абажа, районойнгоо бүхы хонишодые социалис мүрысөөндэ уряалһан байна. Тиихэдээ зуун эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга абажа, бүрин бүтэн түлжүүлхэ, хонин бүхэнһөө 3,2 килограмм ноoһо хайшалха зорилго урдаа табяа.

Ушхайтынхид иимэ үүсхэл гаргаха бүхы үндэһэтэй, юуб гэхэдэ, эндэ үбһэ тэжээл хэзээ хэзээнэйхиһээ ехээр нөөсэлэгдэнхэй, нүгөө талаһаа, баян дүй дүршэлтэй хонишод олон юм. Жэшээ болгон, районой байгша оной чемпион Ширзагар Жалсараевые дурдая. Энэ нүхэрнай үнгэрһэн үбэлжэлгын үедэ 100 эхэ хонин бүриһөө 125,3 хурьга абажа, бүрин бүтэн түлжүүлээ. Зуутанай тоодо хонишод Ц-Д. Будаев, Н. Ямпилов гэгшэд оронхой.

А. ЧИМИТОВ.

АЖАЛАЙ БААТАРШАЛГЫН ЗАМ…

УРААЛАЙХИДАЙ ЕХЭ АМЖАЛТА

БАМ-ай Түбэй участогай шефүүдэй дундаһаа эгээ түрүүлэн Свердловскын барилгашад Кувыкта ба Хорогочи станцинуудта һуурин тосхонуудые барижа дүүргэбэ. Түмэр замшад медицинскэ пунктта, һургуулинууд болон хүүгэдэй саадуудтай, олон байра байшангуудтай болоо юм.

—Социально-соёлой болон ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын бусадшье барилганууд, мүн тэрэшэлэн вокзалнууд баригдажа дүүрэхэ дүтэлөө, — гээд барилга-хабсаралгын «Свердловск» гэжэ поездын начальник В. Логунов хэлээ. —Сибириин богони зунай туршада барилгын отрядайхидай туһаламжаар хэдэн һуурин тосхон болбосон түхэлтэй боломжтой болгогдоо юм. Түмэр замай Зүүн ба Баруун участогуудта ашаглалгада оруулагдаһан станцинуудта тэдэ булигдахагүй гэжэ найданабди.

Барилгын эршэтэй түргөөр баригдажа байһанда онсо нюуса юумэн үгы юм. Тус поездые бүридхэхэдөө, «Свердловскхимстройтрест» эгээл бэрхэ мэргэжэлтэдээ БАМ-да эльгээһэн байгаа бшуу. Бүхы барилганууд бригадна подрядай аргаар бодхоогдоһон байгаа. Проект табигшадай ба хангадаг предприятинуудай «хүдэлмэришэнэй эстафетэ» баһал туһа нэмэри болоһон байгаа.

Кувыкта,
БАМ-ай Түбэй участок.

БАМ-ай ГОЛ МҮРЭНЭЙ СТАНЦИ

Комсомольск-на-Амуре хотодо гол мүрэнэй ашаанай портын барилга түгэсхэхы шатадаа оронхой. Барилгын гол объект болохо 360 метр утатай причалай ханые гүрэнэй комисси ашаглалгада тушаажа абаа юм. Барилгашад Октябриин һайндэртэ абаһан уялгануудаа нэрэтэй солотойгоор дүүргээ.

Водолазууд-хабсаргагшадай бригаданууд арбаад тонны хэдэн мянган түмэр бетон «тэбхэрнүүдые» мүрэнэй оёорто табижа тааруулһан байгаа. «Подводречстрой» трестын Ленинградай мэргэжэлтэд саг зуурын рельс замууд дээрэ «Альбатрос» гэжэ хүсэ ехэтэй крануудые болзорһоонь урид хабсаргажа үгэһэн байна. Причалай уһан дорохи хубиие бетоноор хушахада хэрэгтэй зуугаад мянган тонно хайр шулуу ашаалхадаа тэрэ краные хэрэглээ һэн.

Гол мүрэнэй гаваниие улам гүнзэгы болгохо хүдэлмэри ябуулагдана. Электроподстанци, склад, заһабарилгын мастерской, котельнэ, столово баригдана. БАМ-ай Зүүн участогые порттой холбохо түмэр замай лини баригдана.

84 оной навигациин эхилхэдэ, Амар мүрэн дээрэ түрүүшын суднанууд причалда ерэдэг болохо юм. Жэл бүри ороной түбэй районуудһаа Камчатка, Колыма ба Чукотко эльгээгдэхэ 5 миллион шахуу тонно ашаан энээгээр дамжадаг байха юм.

Комсомольск-на-Амуре.

ГАБШАГАЙ ҺАЙНААР ХҮДЭЛНЭ

Муйска голые зубшан хэдэн олон километртэ «ЗапБАМстроймеханизаци» трестын бригаданууд хүдэлнэ. Буряадай республикын хойто хубида барилгашад рельс табигдаха даланда хайр шулуу зөөжэ дүүргээ. Бригадна подряд үргэнөөр нэбтэрүүлһэнэй ба ашаанай-транспортын нитэ нэгэн комплекснуудые байгуулһанай ашаар оньһожоруулагдамал бүхы колонночууд һара бүри 1 миллионһоо дээшэ кубометр хайр шулуу зөөжэ ябтална. Агуехэ Октябриин һайндэрэй урда абаһан социалис уялгануудаа коллективүүд дүүргээ юм.

—БАМ-ай барилгын үедэ олоһон баян дүй дүршэлнай иимэ амжалта туйлаха арга олгоо,—гэжэ трестые эрхилэгшын орлогшо М. Николенко хэлэнэ. —Манай диспетчерскэ албан техникэ хэрэглэлгые шадамараар эмхидхэһэн, ашаглалгада оруулагдаха ёһотой участогуудта … байна. Жэлэй түсэбые дүүргэхын … кубометр хайр шулуу зөөхэ хэр… тивнай даабаряа гансал дүүргэх… амжалтатайгаар хүдэлхэ үндэһэ һ…

БАМ-ай Баруун участогай меха… гаа һанаагаа табина. Тэдэнэй б… тээшээ рельс табигдана.

Таксимо,
Буряадай АССР.

ХҮГЖЭМШЭДШЬЕ БА…

БАМ-ай Түбэй участогай Маре… байшан шэнэдхэгдэн заһагдаһан … эхилбэ. Харагшадшье, артистну… байха: юуб гэбэл, харагшадта ех… нууд ехэ хэмжээнэй зүжэгүүды… шуу.

Соёлой байшангые шэнэдхэн … ной комсомолшуудтай хамта һай… далсаһан байгаа. Тэдэнэр бара… бшуу. Жэшээнь, дуунай-инструм… бэрилэгшэ Владимир Ярцев нэгэ… хан юм. Тус коллективэй бусад … Георгий Ионов, Васил й Глушан… жэлтэй. Тэдэнэр үдэшэндөө х… мартадаггүй һэн.

Шэнэдхэгдэн заһагдаһан соёл… түсэбэй ёһоор хүгжэмтэ үдэшэнү… табигдахаар хараалагдана.

Марева́я.
БАМ-ай Түбэй участок.

ЗОНОЙ ХҮН

газинуудта ажаллажа эхилhэн юм.

Даалгагдаhан хүдэлмэридөө харюусалгатайгаар хандадаг, ажалай журам наринаар сахидаг, коллективэйнгээ урагшатай хэрэгэй түлөө оролдодог хүн зоной зүгhөө анхарагдангүй байдаггүй ха юм. Ушар тиимэhээ урзанда жэлдэ тэрэ нэгэдэхи магазинай гуталай таhагые даагшын орлогшоор томилогдоhон байна.

Наймаалагша хадаа хүн зондо зохидоор хандаха, элдэб эд бараа дурадхахадаа, туhатай зүбшэл заабари үгэхэ ёhотой гэжэ Наталья Иннокентьевна тоолодог. Магазинда орожо ерэгшэдэй заримшуулынь уур сухалтайхан, шууяа татаха дуратай байдаг. Архиин үнэрөөр анхилшаhан хүнүүдшье дайралдадаг. Тиихэдэ үшөө ямаршье юумэ абахаяа hайнаар ойлгоогүй хүнүүд гэшхэлжэ ябадаг, тэдээндэ туhалха. Үгээ ойлголсохо хэрэгтэй гэжэ Наталья Иннокентьевна хөөрэлдэжэ hуухадаа тэмдэглээ hэн.

Нэгэдэхи магазинда 10 гаран залуу басагад хүдэлнэ. Зүбшэл, заабари үгэхэ. hурган хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ дүй дуршэлтэй болоhон Наталья Иннокентьевна тэдэндэ ехэл анхарал хандуулдаг байна.

— Мүнөөнэй залуушуул бэрхэ болонхой. Тэдэнэр дүй дуршэлээ андалдаха гэжэ ходоо оролдожо ябадаг юм,— гэжэ нэгэдэхи магазинай даагша Зинаида Родионовна Маракулинагай хэлэжэ байhыень тодоор hананаб.

Наталья Иннокентьевна улаань эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ тухай бодомжолдог болоо. Худалдаа наймаан тухай элдэб номуудые захижа абадаг, газетэ болон журналнуудтай батаар «ханилжа» эхилээ hэн. Нэгэтэ Наталиин хани нүхэр Петр Павлович: «Шимни дээдэ hургуулида орохоёо бэлдэжэ байна хэбэртэйш. Хэлыш даа, нюунгүйгөөр», — гэжэ урихханаар хандаа hэн.

— Институт бэшэл даа. Улаан-Үдынгөө кооперативна техникумдэ hураха hанаатаиб. Үнинэй шамдаа хэлэхэ аад... — гэжэ тэрэнь харюусаа hэн.

— hурахал hаа, hураха. Бишни шамайгаа өөрынгөө ЗИЛ-дэ hуулгаад, техникумдэш заримдаа абаашажа, асаржа байна бэзээб, — гэжэ шоглон татажа дэмжээ бэлэй.

— Заочноор hурахада бэлэн бэшэ байгаа. Элдэб предмедүүдээр шалгалтануудые үгэжэ, гэрэй даабаринуудые хэдол бэшэжэ байхаш. Бүхэли үдэртөө хүн зоной урда хүл дээрээ зогсожо эсэшоод, үлэшэндөө учебнигүүдээ барижа, уншажа hуухадаа, үргэhэншье хүрэдэг hэн, — гэжэ Наталья Иннокентьевна hанан дурсадаг. Тэрэ 1980 ондо кооперативна техникум дүүргэhэн тухай үнэмшэлгэ абаhан юм.

Ажабайдал, ажал хүдэлмэри тухай хөөрэлдөөн аалиханаар үргэлжэлнэ. Шиидхэгдэhэн, шиидхэгдээгүй асуудалнууд тухайшье ярилданабди.

— Үнгэрэгшэ жэлдэ Советскэ Союзай Коммунис партиин гэшүүндэ кандидатаар абтаа hэм. Энэ ушар хүнэй ажабайдалда тон ехэ удха шанартай үйлэ хэрэг болодог гэшэ, Ленинскэ партиин гэшүүн болохо гэшэ угаа харюусалгатай уялга гэжэ би үнэн зүрхэнhөө hананаб,— гэжэ Наталья Иннокентьевна хэлээд, юундэшьеб бодолгодо абтан, урдаhаам томоотойгоор хараад hуугаа hэн.

Н. И. Исаенкова арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүнээр hунгагданхай. Тиимэhээ тэрэ магазинайнгаа хүдэлмэри, ажалай журам лажа улам саашадань hайжаруулха тухай бодомжолдог, элдэб шалгалтанууд ба рейднүүдтэ хабаадалсадаг юм. Худалдаа наймаанай эмхи зургаануудые хангадаг фабриканууд, мүн баазануудшье эд бараагаар хангаха гуримаа наринаар сахидаггүйнь харамтай гээд хөөрэлдэжэ hуухадаа тобшолбо. Энэ асуудал даб дээрэ яажашье шиидхэхэ арга үгы шэнги байдаг гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

...Наталья Иннокентьевна гү? Манай депутадуудай бүлэгэй элэбхитэйшүүлэй нэгэн. Ямаршье даабари тэрэ саг болзоортонь hайнаар дүүргэдэг юм, — гэжэ Улаан-Үдын городской Соведэй депутадуудай бүлэгэй түрүүлэгшэ Павел Манжуевич Петухов хэлэбэ. Депутат Н. И. Исаенкова Соведэй худалдаа наймаанай, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын комиссиин гэшүүн байhан тула тус hалбаринуудай предприятинуудай хүдэлмэрине ходо шалгажа, дутагдалнуудые усадхаха тушаа hанамжа, дурадхалнуудаа оруулжа байдаг. Тэдэниие усадхаха тушаа ямар хэмжээнүүд абтааб гэжэ хоёрдохёо шалгажа үзэдэг заншалтай.

— Тингэжэ нэтэрүүгээр ябаагүй hаамнай, заримашуул hанамжа, дурадхалнуудыемнай «мартажархидаг» муутай,— гээд Наталья Иннокентьевна онсолоо hэн.

Арадай депутат байха гээшэ бэлэн бэшэ. Тэрэ өөрөө ажал хүдэлмэри дээрээ эрхим жэшээ харуулхаhаа гадна, али олон ниитын даабаринуудые бэелүүлдэг байна ха юм. Тиихэдэ депутадай [illegible] бэшэ. Ушар тиимэhээ арадай депутат олон организаци болон предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ hунгагшадайнгаа захянууд тухай hануулха баатай болодог.

Арадай депутат Н. И. Исаенкова бүхы хүсэ шадалаа, мэргэжэл шадабаряа XVII зоной аша туhада зорюулха гэhэн эрмэлзэлтэй, эрхимээр ажалладаг олон мянган хүнүүдэй нэгэниинь болоно. Тэрэнэй ажал ябуулгадаа амжалта туйлажа, зол жаргалтай ябахыень юрөөхэ хүсэл эжэлүүдгүй түрэнэ.

С. ОЧИРОВ.

ЧССР. Адамово хотодохи машина бүтээлгын «Адаст» гэжэ комбинат чехословак-совет хани барисаанай нэрэмжэтэ юм. Тэрэнэй цехүүд дотор бүтээгдэдэг офсетнэ хэблэлэй машинанууд аха дүү социалис оронууд худар эльгээгдэдэг. Совет болон ГДР-эй мэргэжэлтэдтэй хамта энэ комбинадай инженернүүд хоёр болон дүрбэн үнгэтэйгөөр барладаг машинануудые үйлэдбэрилэн гаргажа эхилээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Адаст» гэжэ машина бүтээлгын комбинадай цех соо.

ЧТК—ТАСС-ай фото.

СИМПОЗИУМДА ХАБААДАБА

Дифференциальна уравнениинүүдээр математигуудай уласхоорондын конференци Новосибирск хотодо hаяхан үнгэрэгдэбэ. Ороноймнай 45 городой гурбан зуу гаран эрдэмтэд, тиихэдэ Болгари, Польшо, Чехословаки, ГДР, США, ФРГ болон Японой математигууд конференцидэ хабаадаа. Эрдэмтэдэй байшангай Ехэ зал соо болоhон совет дээрэ академик С. А. Соболев олониие hонирхуулhан, hайшаалай үгэнүүдтэ хүртэhэн элидхэл хээ. СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениие байгуулагшадай нэгэн, Социалис Ажалай Герой, СССР-эй АН-ай Сибириин отделениин математикын институдай директор, академик С. А. Соболевой түрэhөөрнь 75 жэлэй ойтой конференци дашарамдуулагдаа. Академигэй олонхи хүдэлмэри совет болон дэлхэйн тоо бодолгын эрдэмэй баялигта оронхой.

Конференциин хүдэлмэридэ республикымнай эрдэмтэд физико-математическа эрдэмэй доктор, профессор Ц. Б. Шойнжуров, физико-математическа эрдэмэй кандидадууд В. Г. Гатапов, В. Д. Гатабон, багшанар Н. А. Хамаева, Б. Б. Ошоров, В. Н. Ханхасаев гэгшэд хабаадаhан байна.

Т. АБИДУЕВА.

ПОЭЗИИН АГУУ НАРАН

СОВЕТ поэзиин эхин шатада эрхимэтэй hайнаар, бэлиг түгэлдэрөөр ажиллан, бүхы дэлхэйн литературын хүгжэлтэдэ өөрынгөө горитойхон нүлөө үзүүлhэн В. Маяковский тухай хэлэхэ юумэн баргагдахагүй. Манай ороной олон үндэhэтэ литературын, тэр тоодо Совет Буряадай уран зохёолой хүгжэлтэдэ үзүүлhэн нүлөөнь хэмжээгүй ехэ. Буряадай поэдүүд, уран зохёолшод хадаа В. Маяковскиин поэтическэ шэнэ габьяа тухай өөhэдынгөө статьянууд соо, шүлэгүүд соо бахархан бэшэдэг байна.

В. Маяковскиин поэзи тухай түрүүшын тэмдэглэлнүүд манай нютагай газетэнүүдтэ шүлэгүүдhээнь түрүүн толилогдоhон байна.

1919 оной мартын 9-дэ баргалдаhан «Прибайкальская жизнь» газетэдэ Фёдор Крюков гэгшын «Мүнөө үеын литературадахи поэзиин болон прозын шүлэгүүд» гэhэн лекци хураангыгаар толилогдоотой. Ф. Крюков хадаа «сэбэр искусство» гээшые хамсыгаа шаман аршалдаг, тэмсэдэг байhан юм. **Поэзиин шүлэгүүд** соо гоё hайхан юумэнүүд, газарhаа, боро, юрьеэнhээ, муу муухайhаа холодохо эрмэлзэл... магтагдан дуулагдадаг, харин **прозын шүлэгүүд** хадаа нэн түрүүн «сатирын, эрхэтэн байhанза мэдэрэлгын шүлэгүүд гээшэ, тиимэhээ поэтическэ үзэгдэлнүүд бэшэ» гэжэ Ф. Крюков тоолоно. Тэрэнэй ойлгосыч ёhоор, В. Маяковский «поэт-гражданин, зүгөөр Саша Чёрный шэнгеэр сэдьхэлэй үбшэниие шүлэгүүд соогоо дайрадаггүй»... Крюковэй hанамжые Л. Бартышев «Поэт ба эхэнэр» гэhэн статья соогоо дэмжэхэ юм. («Прибайкальская жизнь», 1919 оной мартын 23-най номер). Тэрэнэй hанамжаар, мүнөөнэй поэдүүд инаг дуранай поэтическэ темые хуурай хубхай болгожорхинхой юм ха. В. Крученых, Д. Бурлюк, М. Маяковский гэгшэдэй шүлэгүүдые шэнжэлэн, тэрэ өөрынгөө тобшолол хэhэн байна. Ф. Крюков, Л. Бартышев гэгшэдэй статьянууд соо хэлэгдэhэн үгэнүүдые зүб гэхын аргагүйшье hаань, тэрэ үедөө В. Маяковскиин зохёолнууд тушаа хүнүүдэй hонирхолые дэбэргэhэн байна гэжэ сэгнэлтэй.

М. Горькиин хэлэhэнэй ёhоор, «олоной hэшхэлэй, социальна харюусалгын асуудалнуудые табиха зуураа», үнгэрhэн юумэнтэй эбсэшэгүй байхаар, шэнэ литературые байгуулжа, бурьялан хүгжэжэ байhан ажабайдалые поэтическэ уран аргаар харуулан, литературын, шэнэ герой гээшые бэдэрхэ, баталха талаар буряад уран зохёолшодто В. Маяковский сэгнэшэгүй ехэ нүлөө үзүүлhэн байна.

Мунко Саридагай статьянууд болон шүлэгүүд соо В. Маяковскиин нүлөө элитээр мэдэрэгдэнэ. Уянгата шүлэгүүдэй хилые тодорхойлон, Маяковскитой үгээ нэгэдэн, Мунко Саридак «hураха хэрэгтэй!» гэhэн статья соогоо поэтическэ эрилтые ямараар ойлгодог тухайдаа бэшэhэн байна. Газетын түрүү бэшэгэй зүйлнүүдые, лозунгнуудые шүлэг болгодог ушарые буруушаан, мүнөөдэрэй зорилгоhоо холодожо, юрэнхы уянга бэшэдэг хүнүүдые шүүмжэлнэ. «Буряад орондо байдаггүй шубуудай жэргээн тухай, hарын ногообтор толон доро зүүн тээ гү, али баруун тээ зогсодог эдир наhан тухай, али манда үгы юумэн тухай дуулажа байхамнай аягүй. Юуб гэхэдэ, оромнай хурдан түргөөр ургана, коммунанууд удаа дараалан мүндэлнэ, хүдөө нютагуудта шэнэ дуунууд мүндэлжэ байна ха юм». (1928 оной апрелиин 22).

Пролетарска поэдэй хэлэhэн юумэнэй гол удхые зүбшөөхэ зуураа, зарим зүйлнүүдыень Мунко Саридак шүүмжэлнэ. Жэшээлэн, шүлэг бэшэхэ бэлэн хэрэг гэhыень буруушаан, Маяковский бэшэhэн байна: «Олон хүн, илангаяа залуу поэдүүд шүлэгэй шэлгые бэлэн хэрэг гэжэ бодон гүрэмжэ шадаха гэлсэдэг байна. Хүн бүхэндэ шүлэг бэшэхэдэ болохо юм аабза, зүгөөр тэдэнэй ёhотой дүрэ болгожо шадахагүй, юундэб гэхэдэ, техническэ шадабаряа гадна, hайн ритмээ гадна, «үе сагтаа айлга ниилүүлhэн уянга, социальна гүн ехэ удха» гэхэ мэтые уншагшад шүлэгүүд соо олохо ёhотой. (Мунко Саридак. Улаан-Үдэ, 1982, 29-дэхи нюур).

Уран hайханай-эстетическэ ёhо гуримаа Мунко Саридак өөрынгөө шүлэгүүд соо сахиха гэжэ яhала оролдодог байгаа. Зүрхэнэйнгөө үнэн бодолые, сэбэр сэдьхэлые, социализмын уг удхада үнэн сэхэ байhанаа шүлэгүүд соогоо үнэншэмөөр харуулханхай. Комсомолдо, Октябрьда зорюулhан шүлэгүүдынь этигэл найдалаар халинхайнууд.

Зохёохы ажалай идхахы хүсые, мүнөө үеын хүнэй ажабайдалда шүлэгүүдэй дүүргэдэг үүргые залуу поэдүүд hайн ойлгодог байгаа. «Минии дуун шахтёрой альгые, таряашанай улые халааhай гэжэ hананаб»,— гэжэ поэт С. Метелица бэшэнэ. Тэрэнэй хэлэhые поэт В. Макаров шүлэгүүд соогоо дэмжэнэ. «Хүдэлмэриин бусалжа байhан дэлисые хоёр-гурба дахин ехэ болгохо хүсэлые муухан шүлэгүүд соогоо түрүүлжэ шадаhайб»,—гэжэ тэрэ хангюурдана.

Уран hайханай шэнэ онол аргые шудалхадаа, В. Макаров В. Маяковскиин зохёохы ажалай дүй дуршэлдэ түшэглэнэ. 1930 ондо бэшэгдэhэн «Ургалта» гэжэ поэмэнь уран hайханайнгаа, уг удхынгаа талаар В. Маяковскиин «hайн!» гэжэ поэмэдэ дүтэрхы байна.

Е. Хоринскаягай («...hунишье гоё, шэнэ городнишье гоё!»), С. Метелицын («Мүнөө үглөөгүүр ажабайдал ямар hайхан бэ!»), Д. Хилтухинай («Ажабайдал үглөөгүүр мэтэ hайн») шүлэгүүд соо В. Маяковскиин «Ажабайдал hайн, ажаhуухада hайн!» гэhэн дүлэтэ үгэнүүдэй удха дабтагдана бшуу. Мүн С. Дунаевай шүлэгүүдэй байгуулга В. Маяковскиин поэзиие hануулдаг.

В. Маяковскиин сатирическэ цехэй дүй дуршэлдэ поэдүүдэй, уран зураашадай хандадаг байhаниинь hонирхолтой. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай жэлнүүдтэ агитсонхо саг үргэлжэ гаргагдадаг байгаа. Фашизмын муу муухай дүрсые харуулhан Ц. Сампиловай, А. Аредаковай, Л. Похосоевой зурагууд доро С. Дунаевай, Ц. Галсановай шүлэгүүд барлагдадаг hэн. Тэдэ агит-сонхонууд В. Маяковскиин Ростын сатирын сонхонуудые hануулна. С. Дунаев дүрбэн жэлэй туршада Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай домог түүхые «плакадай шэрүүн хэлээр» (В. Маяковский) зураглан харуулаа. «Сталинградта орохобди гээ, Сталинградта гарад хэхэбди гээ, Сталинградта ороол даа, нюуса бэшэ, зүгөөр харуул доро туулгажа ороол»,— гэжэ Семён Дунаев фашистнуудые ёгтолон наадалжа бэшэнэ.

Буряад хэлэн дээрэшье бэшэдэг поэдүүд В. Маяковскиин нүлөөе зайлажа гараагүй. Тэрэнэй зохёохы ажалые Х. Намсараев, Д. Дашинимаев, Ц. Галсанов, Ж. Балданжабон, Ц. Бадмаев болон бусад hонирхон шудалдаг байгаа.

30-аад онуудта Бавасан Абидуев В. Маяковскиhоо hургаал абадаг байhан байна. 1931 ондо толилогдоhон «Номгон далай дээрэ номгон бэшэ» гэhэн шүлэг соогоо Б. Абидуев Хитадай газар уhанда добтолhон япон милитаристнуудые шоо үзэн, шобто харан, В. Маяковскиин «Хитадhаа зайлан ошогты» гэhэн шүлэгтэй аялга нэгэдүүлнэ.

Үхибүүн наhанhаа А. Пушкинай, Н. Некрасовай, В. Маяковскиин шүлэгүүдые уншадаг байhан Ч. Цыдендамбаев hонирхолтой шүлэгүүдые бэшэдэг байгаа. 1947 ондо бэшэhэн «Улаан-Үдын сэмбын фабрика» гэhэн шүлэгыень поэт И. Френкель оршуулhан байна. Хүдөө нютагhаа ерээд, сэмбын фабрикада ажаллажа байhан басагандаа айлшалhан эхын «ухаатай сэсэн машинануудые» хаража, гайхалаа бараhан тухай шүлэг соогоо поэт домоглон, «Манай совет засаг тон лэ зүб засаг!» гэhэн В. Маяковскиин бодолые элирүүлнэ.

Хэрбээ 30—40-өөд онуудта поэдүүд Маяковскиин шүлэгэй техникые шудалдаг байhан hаа, 50-яад онуудта тэрэнэй поэзиин шэнэ гуримые, интернациональна шэнжэ шанарые сэгнэхэ талаар түрүүшын алхам хэгдээ. «Маяковский— бидэнтэй» гэhэн статья соогоо поэт, оршуулагша Ц. Галсанов иигэжэ бэшэнэ: «Маяковскиин поэзи, мүн дайсан ёhоной юумэндэ харша, эбсэшэгүй зүйлнүүдынь, агитационно шачарынь, ёhотойл арадай литература байгуулха эрмэлзэл, шүлэгэйнь шэнэ зүйлнүүд— эдэ бүгэдэ буряад поэдүүдэй зохёохы ажалда сэгнэшэгүй, угаа ехэ нүлөө үзүүлээ»... Тиихэдэ «Маяковскитой хөөрэлдөөн» гэжэ шүлэг соогоо өөрынгөө хэлэhые баталан, поэт «амиды, мэтээр амиды хүнүүдтэй хөөрэлдэн», хүнүүдые ажалда, габьяада, жаргалай болон эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ зоригжуулна гэжэ тэрэ домоглоно.

Д. Хилтухич 1957 ондо «Маяковский минии нютагта» гэhэн шүлэг толилуулаа.

Агуу ехэ Маяковский Н. Дамдиновай зохёохы ажалда эгээл ехэ нүлөө үзүүлhэн байна. Шүлэгүүд соогоо, статьянууд соогоо, оршуулганууд соогоо, зоной урда үгэ хэлэхэдээ, Н. Дамдинов агууехэ поэдэй дүй дуршэлдэ заатагүй хандадаг. Бури hурагша ябахадаа, Маяковскиин шүлэгүүдтэ дурлаад, hүүлдэнь өөрөө тэрэ шүлэг бэшэдэг болоо. «Шүлэгэй формые гамгүй эбдэжэ, бэшэлгээ орёо болгохо гээшэ, агууехэ поэдэй захяа заабариие дагалга мүн гэжэ гэнэн хонгороор ойлгодог байгааб. Залуу буряад поэзидэ, шүлэгэй шүлэг болоҗо байhан үедэ эбдэхэ бэшэ, харин формо, ритм, хэмжүүр гээшые байгуулха шухала гэжэ хожомынь ойлгожо абааб».— гэжэ Н. Дамдинов дурдана. Түрүүшынь шүлэгүүд агуу поэдые hажааhан маягтай. Жэшээнь, 1953 ондо бэшэhэн «Маяковскидо айлшаар» (Р. Рождественскиин оршуулга) гэhэн шүлэг соогоо поэдэй музей-квартирада ошоhон тухайдаа, «hайн!» гэhэн поэмэhээнь оршуулга абааша hан тухайдаа Н. Дамдинов бэшэнэ. «Энэ — Маяковский, энэ —ажабайдал» гэhэн үгэнүүдээр шүлэгөө түгэсхэжэ, поэдэй мүнхэ оршохо тухай бодолые гаргаhан байна. «30-дахи хабарай hуни» гэжэ гүнзэгы удхатай, холын хараатай шүлэг соонь Маяковскиин нүлөө бури элеэр мэдэрэгдэнэ.

Шүлэгэй түхэл маяг, уг удха гаргаха талаар В. Маяковскиин шэнэ ёhоной эрилтые Н. Дамдинов тон зүбөөр ойлгоhон байна. Энэнь «Минии багша — Ленин» гэhэн поэмэ соонь бүришье элеэр мэдэрэгдэнэ.

«Маяковскиин хэшээлнүүд» гэhэн статья соогоо Н. Дамдинов агууехэ поэдэй совет поэзидэ үзүүлhэн үүргэ тухай сэдьхэлээ хүдэлгэн бэшэнэ: «Арадай ерээдүйн гэрэлтэ сагуудай түлөө хайшан гэжэ тэмсэхэ ёhотойб» гэжэ бидэниие Маяковский hургана. Үнгэрhэн сагай богоолнууд мэтээр аашалдаг ямаршье жэжэ зүйлнүүдэй өөртөө гү, али хүнүүдтэ байhые обёорбол, тэдэниие үнэн зүрхэнhөө үзэн ядаха хэрэгтэй. Манай ажабайдалда үшөөл үзэгдэдэг бэрхэшээлнүүд тушаа, алдуунууд тушаа бүтүүхэн энеэхэгүй, харин өөрынгөө гашуудал мэтээр сэдьхэлээ зобоохо! Хүнэй шэнэ сэдьхэлэй түлөө, шэнэ зүрхэнэй түлөө болоҗо байдаг байлдаануудhаа хажуу тээ hуужа байнгүй, шударгы шангаар тэмсэхэ»...

Буряадай поэдүүд имагтал дүй дуршэлынь халан абадаг бэшэ, харин өөрынь шүлэгүүдые түрэл хэлэн дээрээ амжалтатайгаар оршуулдаг байна. А. Пушкинай, Н. Некрасовай шүлэгүүд шэнгеэр олоор оршуулагдаhан бэшэшье hаа, яhала олон юумэн буряадшалагданхай. Элитэ буряад поэт Ц. Галсанов энэ хэрэгые эхилhэн түүхэтэй. Тэрэчэй оршуулгаар «Совет паспорт тухай шүлэгүүд», «Зүүнэй марш», «Владимир Ильич Ленин» гэжэ поэмэ, «Хэн болохом габ?», «hайн гэдэг юун бэ, муу гэдэг юун бэ?» гэhэн хүүгэдэй шүлэгүүд буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэнхэй. Ч. Цыдендамбаев хадаа «Шудхагша Иван Козыревой шэнэ байрада орооhон тухай хөөрөөе», «Шадалай хүрэхэ шанга дуугаар» гэhэн поэмэhээ хэhэг, «Блэк энд уайт», «Шэнэ буунуудаа гартаа бариад» гэhэн шүлэгүүдые оршуулаа. Тиихэдэ Ч-Р. Намжилов хүүгэдэй шүлэгүүдые оршуулhан байна. Н. Дамдинов буряад поэдүүдэй эрхим ёhо заншалые үргэлжэлүүлэн, «hайн!» гэhэн поэмын бүлэгүүдтэ хандаа, зарим шүлэгүүдыень оршуулаа.

Агууехэ поэт В. В. Маяковскиие имагтал поэдүүд болон оршуулагшад хүндэлдэг гээ hаамнай, тон буруу болохо. Манай Буряад ороной олониитэ агууехэ поэдэй нангин дурасхаалые hайханаар сахидаг. Поэдэй дурасхаалда, ойн баярай үдэрнүүдтэ зорюулагдаhан тусхай үдэшэнүүд, hайндэрнүүд энээниие бодотоор гэршэлнэ. 1930-аад онуудhаа манай үдэр хүрэтэр В. Маяковскиин зохёохы ажалда зорюулагдаhан хэмжээ ябуулганууд Улаан-Үдэдэ болон бусад хотонуудта, hуралсалай зургаануудта, дунда болон найман жэлэй hургуулинуудта, библиотекэнүүдтэ ходол үнгэргэгдэжэ байдаг.

Совет хүнүүд поэзиин hаргама наран болоhон агууехэ поэдтэй хамта шэнэ заводуудые, шэнэ городуудые бодхоогоо, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ тэрээнтэй хамта хархис дайсадые дараа. В. Маяковскиин бодомжолдог байhанай ёhоор, мүнөө тэрэнтэй хамта XXI зуун жэлдэ орохомнай.

А. ПАЛИКОВА,
хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

ХИЛЫН САANAHAA
ТАСС — АПН

ПОЛИТИЧЕСКЭ БА АЖАЛАЙ ЕХЭ ДЭБЖЭЛТЫН ОРШОНДО

УЛААН-БААТАР. Политическэ ба ажалай ехэ дэбжэлтын оршон байдалда монгол хүбүүд, басагад Залуушуулай бүхэдэлхэйн үдэрые угтаба. Дэлхэйн эдир наhатанай hайндэртэ зорюулагдаhан баярай суглаанууд, олоной хабаадалгатай митингнүүд, интернациональна уулзалганууд болоно.

Энэ hайндэр ревсомолойхидто эб найрамдалай, шахардуу шанга байдалые hуларуулхын, буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө, термоядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө тэмсэлдэ бүхы демократическа залуушуулай нэгэдэлэй hүлдэ тэмдэг болоhон байна гэжэ МРСМ-эй ЦК-гай секретарь Ц. Буянтогтох ТАСС-ай корреспондентдэ хэлэбэ. Бүгэдэ ниитын эб найрамдалые хангаха талаар шэглүүлэгдэhэн Советскэ Союзай, социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудай олон тоото үүсхэлнүүд, дурадхалнууд манай хүсэтэ хүдэлөөндэ хүтэлбэри болгогдоно.

МНР-эй залуушуул интернациональна hаналаа нэгэдэлгын түлөө залан сэхээр тэмсэдэг юм гэжэ Ц. Буянтогтох тэмдэглээ. Гадаадын ханинартаяа тэрэнэй холбоо барисаан саг үргэлжэ баяжуулагдана, үргэдхэгдэнэ. Дэлхэйн 100 гаран ороной коммунис, түрүү үзэлтэй ба демократическа залуушуулай эмхинүүдтэй МРСМ холбоо барисаа тогтоонхой.

Залуушуулай бүхэдэлхэйн үдэрые тэмдэглэхэдээ, Монголой хүбүүд, басагад эб найрамдалай, демократиин ба социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө тэмсэдэг дэлхэйн түрүү үзэлтэй залуушуултай hанал нэгэтэй байhан тухайдаа үшөө дахин мэдүүлнэ.

СОФИДАХИ ЗҮБШЭЛЭЛГЫН УУЛЗАЛГА

СОФИ. Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй парламентнуудай түлөөлэгшэдэй зүбшэлэлгын уулзалга ноябриин 10-да эндэ хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

Европодохи аюулгүй байдалые ба харилсаа холбоое бэхижүүлгын асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэhэн байгаа. НРБ-гэй, ВНР-эй, ГДР-эй, ПНР-эй, СССР-эй, ЧССР-эй парламентнуудай түлөөлэгшэд коммюнике, мүн аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалаар ниитэ Европын зүблөөндэ хабаадаhан гүрэнүүдэй парламентнуудта хандаhан хандалга баталан абаба.

Уулзалгын дүүрэhэнэй hүүлээр БКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй түрүүлэгшэ Т. Живков делегацинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаhан байгаа.

ВАШИНГТОНОЙ ХАРАТА ЯБУУЛГАНУУДЫЕ БУРУУШААЛГА

НЬЮ-ЙОРК. Тэрээндэ таарамжатай засаг захиргааниие булимтаран ээзэмдэhэн Гренадада байгуулха гэhэн Вашингтоной гутамшаг муухай ябуулганууд уласхоорондын эрхын гол ёhонуудта зүрюу харша байна. Ороной «дамжан оролгын правительствын» гэшүүдые томилхо хараа бодолтой байhан тухайдаа соносхоhон Гренадын урдын генерал-губернатор Скуниие буримтаралтын засагаархид өөhэдынгөө аша туhада хэрэглэнэ.

Скун правительство эмхидхэхэ ямаршье эрхэгүй юм гэжэ Гренадаhаа ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ К. Тэйлор мэдүүлбэ. Булимтаралгын хэрэгүүдые дары зогсоожо, добтолон ороhон американ сэрэгүүдые Гренадаhаа гаргаха гэhэн ООН-ой Генеральна Ассамблейн шиидхэбэреэр сэдьхэлээ ханажа байhанаа К. Тэйлор ТАСС-ай корреспондентэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ.

И. ГАНДИИН БЭШЭГ

ГАВАНА. Индиин премьер-министр, бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй хүдэлөөнэй түрүүлэгшэ Индира Ганди Кубын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, республикын Гүрэнэй Соведэй ба Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ф. Кастрода бэшэг эльгээбэ. Тэрээн соогоо Гренадада эсэргүүгээр США-гай үүдхэhэн ээрхэг түримхэй ябуулгые эрид буруушаагаа.

ООН-ой Устав болон уласхоорондын эрхын бүгэдэндэ мэдэрэгдэhэн гол ёhонуудые бүдүүлигээр хазагайруулhан ябадалые болюулхын тула бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронууд аргатай бүхы юумэеэ хэхэ ёhотой гээд документ дотор хэлэгдэнэ. Гренадаhаа гадаадын сэрэгүүдые гаргаха, энэ гүрэнэй бэеэ дааhан байдалые hэргээхэ, газар дайдынь бүрин бүтэн байлгые хангаха шухала гээд бэшэг дотор тэмдэглэгдэнэ.

КОММУНИС АЖАЛАЙ ҮДЭРНҮҮД

ВЬЕНТЬЯН. Коммунис ажалай үдэрнүүд бүхы Лаосто үнгэрэгдэжэ байна. Тэдэнэр ороной национальна hайндэртэ—республикые байгуулгын үдэртэ зорюулагданхай. Эндэ олдоhон мүнгэ зөөри национальна байгуулалтын жасада оруулагдана.

Промышленна предприятинуудай ба кооперативуудай хэдэн зуугаад коллектив гайхамшагта hайндэрэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаба. Саваннакет провинциин энергетигүүд амжалтатайгаар хүдэлнэ. Электро-дамжуулгын хэдэн арбаад километрэй лининүүд, трансформаторна шэнэ станцинууд эндэ баригдаа, Лаосой хүдөө нютагуудай олон hуурин тосхон электрижүүлэгдээ.

Лаосой-совет хани барисаанай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэhэн ниислэл хотын автомеханическа предприятиин хүдэлмэришэд мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябана. Үнгэрhэн жэлдэ эндэ заhабарилгын хүдэлмэриин хэмжээн хоёр дахин ургаа, олон арбаад автомобильнууд, тракторнууд заhабарилагдаа.

АМЕРИКАИ КОММУНИСТНУУДАЙ СЪЕЗД

НЬЮ-ЙОРК. Холбоото Штадуудай Коммунис партиин XXIII съезд ноябриин 10-да Огайо штадай Кливленд хотодо нээглэбэ.

Ороной 40 штадай 500 шахуу делегат, гадаадын оронуудай Коммунис партинуудай түлөөлэгшэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана. США-гай Коммунис партиин национальна түрүүлэгшэ Генри Уинстон съездые нээгээ. Коммунис партиин Генеральна секретарь Гэс Холл тоосоото элидхэл хэбэ.

Манай съезд хүн түрэлтэнэй түүхэдэ тохёолдожо байhан эгээл уршаг түбэгтэ хэсүү үе сагта болоҗо байна гэжэ тэрэ хэлээ. Манай ерээдүйдэ дайн дажар гү, али амгалан тайбан байдал, ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалга гү, али буу зэбсэгүүдые хуряалга бидэниие хүлеэнэ гээшэ гү?—гэhэн асуудал табигдажа байна. США-гай империализм ядерна дайнай хёмороо зуришэлдөө улам дэбэргэнэ. Тиихэлээ бүлюу хүсэтэй болохые оролдоно. Рейганэй захиргаанай али бүхы шиидхэбэри инмэл зорилготой юм. Түрүүлэн ядерна добтолго хэхэ гэhэн тэрэнэй бодолгүй доктрина инмэ үндэhэ hуури дээрэ түшэглэнэ гэжэ Г. Холл тэмдэглээ. «Першинг-2» болон далита ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхохо гэhэн Вашингтоной аюултай шиидхэбэриие ондоогоор хэлэхын аргагүй. Женевэдэ болоҗо байhан совет-американ хөөрэлдөөнүүд дээрэ СССР хэлсээ баталха талаар бүтэмжэтэй hайн дурадхалнуудые оруулhан байгаа гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Зүгөөр американ тала эдэ дурадхалнуудтань харюу үгөөгүй байhаар.

Гренадада эсэргүүгээр США-гай үүдхэhэн зэбсэгтэ ябуулгые дэлхэйн арад түмэн дураа гутан буруушаана. Түбэй Америкэдэ Рейганэй захиргаан Никарагуала, Сальвадорто эсэргүү соносхогдоогүй дайн үүдхэнэ, Кубада зүрюу харша hүйдхэлтэ ябуулгануудаа үргэлжэлүүлнэ. Ливанда США-гай соносхогдоогүй дайн байлдаанай хэмжээн үргэдхэгдэжэ байна.

Түби дэлхэй дээрэ тохёолдуулагдажа байhан аюул айхабтар ехэ гэжэ Г. Холл тэмдэглээ. Зүгөөр ядерна дайн заатагүй болохо гэнэ бэшэбди. Правительствынгаа бэелүүлжэ байhан дайн дажарай политикые США-гай түүхэдэ инмэ олон американецууд хэзээшье буруушаагаагүй юм. Ядерна буу зэбсэгүүдые туршалгые, үйлэдбэрилгые, тараан тодхолгые манай арад зоной диилэнхи олонхинь буруушаана.

Дотоодын политикын асуудалнуудта тогтожо хэлэхэдээ, орон доторнай расизмын ба хархис хүсэнүүд элэбхижэжэ байна гэжэ Коммунис партиин Генеральна секретарь тэмдэглээ. Оронойнмай экономико доройтон унана. 20 миллион шахуу хүн хүдэлмэригүйдэнэ, шэнэ шэнэ предприятинууд улам олоор хаагдана.

Рейганиие унагаахын тула, ээрхэг түримхэй ба дайн дажарай политикыень буруушаахын тула 1984 ондо президентын hунгалтын дүтэлхэ тума ороной зүүнэй үзэлтэй хүсэнүүдэй хүсэлэл оролдолгонуудые нэгэдүүлхэ шухала гэжэ Г. Холл тэмдэглээ. Коммунис партиин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай тэрэ тогтожо хэлэбэ.

ЗЭБСЭГТЭ ЯБУУЛГАНУУД БЭЛДЭГДЭНЭ

БЕЙРУТ. Вашингтон болон Тель-Авив Дүтын Зүүн зүгтэхи сэрэгэй шахардуу шанга байдалые улам түгшүүрилтэй болгожо байнхай. Араб национально-сүлөөрэлгын хүсэнүүдые хашажа харшалжа, Ливанай эрье шадар байлгагдадаг корабльнууд дээрэ байрладаг американ авиаци Бейрут болон Ливанай бусад районууд дээгүүр hүйдхэлтэ ниидэлгэнүүдые хэнэ. Тиихэтээ хамта Сагаан байшан мүнөө үедэ 30 гаран корабль, 300 гаран самолет нишэ асараад, Ливанай мэдэлэй уhан соо далайн-сэрэгэй хүсэеэ улам үргэдхэжэ байна. Американ хэблэлэй гэршэлhэнэй ёhоор, эдэ корабльнууд дээрэ 30 мянган морягууд, далайн ябаган сэрэгшэд, летчигууд байрлуулагдана. Энэ хадаа hүүлэй жэлнүүдтэ Дундада далайн тус хубида байрлуулагдаhан американ далайн-сэрэгэй эгээл ехэ хүсэн болоно.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

ЗАНШАЛТА ҺАЙХАН ХАРИЛСААН

Аха дүү Монгол ороной бүлэг хүдэлмэришэд Тимлюйн цементнэ заводто ерэжэ, мэргэжэлээ дээшэлүүлжэ байна.

Жэлдэ 100 мянган тонно хэбэсхэ, 500 мянган паркетэй үйлэдбэрилхэ хүсэтэй Хүтэлэй хэбээсохо цементын комбинадай ашаглалгада орохоодо, тэдэнэр дүршэл шадабариень, эрдэм мэдээсээ болоод хүдэлжэ байна ёһотой. Ревсомолой путевкоор ерэһэн монгол хүбүүд, басагадые тимлюйнхид хүндэмүүшэ халуунаар угтажа, хүн бүхэндэнь заводой мэргэжэлтэние гү, али баян дүршэлтэй хүдэлмэришэдые бэхилһэн хүмүүжүүлэгшэ болгожо табинхай. Хорин хүнһөө бүридэһэн стажернууд слесарь, маркшейдер болон машинистнүүдэй мэргэжэлтэй болохо юм.

Монголой ба Буряадай цементнүүдэй нүхэр ёһоной харилсаа холбоо үнинэй тогтоогоон байха.

Манай корр.

Улаан-Үдын уран һайханай зүйлнүүдэй болон гарай бэлэгүүдэй заводто Валентина Маркизова (зураг дээрэ) комсомол-залуушуулай эрхим бригадые хүтэлбэрилдэг юм. Бригадань һара бүринөө даабарине 140 процент дүүргэжэ, ажалай эрхим амжалта туйлана. Эндэ КПСС-эй гэшүүндэ кандидат В. Маркизовагай хубита гэрэтүүлһэн байха.

В. ПЛУТТЫН фото.

КОМБИНАДАЙ ТҮҮХЭТЭЙ ТАНИЛСАХА ГЭБЭЛ...

Онохойдо модо хюрөөдэдэг түрүүшын завод 1900 ондо хүдэлжэ эхилһэн түүхэтэй байшоо. Предприятиин хизаар ороноо шэнжэлэлгын-түүхын музей байгуулагдаха ехэ оролдолго гаргаһан эдэбхитэд энэ ушарые элирхэйлбэ. Үнэхөөрөөшье, модоной комбинадта хүтэлбэрилхы тушаал олон жэлэй турша даажа ябаһан, мүнөө пенсионернууд Владимир Андреевич Титенко, Надежда Николаевна Хорушунова, Валентина Матвеевна Лубсанова, поселкоо Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Елизавета Борисовна Попова, ахамад мэргэжэлтэд, партком, профком болон дирекци предприятиингаа түүхые мүнхэлһэн музей эмхидхэхын тула ехэ хүдэлмэри ябуулаа юм.

Музейдэ тон хэрэгтэй аад, олдохоёо шухаг зүйлнүүдые бэдэрэн олохо, тэдэниие таарууулан табиха хэрэгтэ республиканска хизаар ороноо шэнжэлэлгын музейн мэргэжэлтэд ехэ туһа хүргэһэн юм. Музей энэ жэлдэ Илалтын үдэрые һайндэрлэхэ үеэр нээгдэһэн юм. Энэ музейн директороор (һайн дураараа үүсэлгээр) пенсионер Валентина Матвеевна Лубсанова батлагданхай.

Комбинадай түүхые удхалан, шэмэглэн харуулһан тус музей поселогой соёлой байшангай хоёрдохи дабхарта хоёр таһалгые эзэлнэ. Музейн экспонадуудтай һонирхон танилсахаяа хүнүүд таһалгаряагүй ерэжэл байдаг. Комбинадай цехүүдэй делегацинууд, поселогой һургуулинуудай һурагшад, 21-дэхи СГПТУ-гай курсантнууд эндэ ябаа. Тус училищида һурадаг аха дүү Монголой Арадай Республикын залуушуул музейтэй танилсаа.

Ц. ЦЫБАНОВ.

Загарайн район.

ЭМХИТЭЙГЭЭР АМАРНА

Амаралтын үдэрэй «Гэр бүлөөрөө амарнабди» гэһэн клуб Улаан-Үдын авиационно заводой «Рассвет» гэжэ Соёлой ордондо хэдэн жэлэй туршада амжалтатайгаар хүдэлнэ. Тэрэнэй программада наадан, лекци, экскурси, кинофильмнүүдые харалга гэхэ мэтэ хэмжээ ябуулганууд ородог. Тус Соёлой ордонгой хүдэлмэрилэгшэдэй эмхидхэһэн нэгэ үдэр тухай хөөрэхэ хүсэлтэйб.

Һаяхан үнгэрһэн амаралтын нэгэ үдэр Соёлой ордон соо хүн зон яһала олон байгаа. Эмхидхэгшэ А. И. Старкова хүүгэдые суглуулжа, һонирхолтой наадануудые үнгэргэнэ. Уншалгын зал соо библиотекарь Г. И. Козлова шэнэ номуудай шэнжэлэл хээд, хүүгэдэй номуудай худалдаа эмхидхээ. Үдэрэй 11 часай үеэр хүүгэд, тэдэнэй түрэлхид автобуудаар Улаан-Үдын байгаалиин музей ерэжэ, түрэл республикынгаа байгаалитай, ан амитадай болон ургамалнуудай аймагтай, ашагта малтамалай зүйлнүүдтэй танилсаһан байна. Удаань Соёлойнгоо ордон бусажа, кинофильмнүүдые хараа. Амаралтын үдэрэй программын түгэсхэлдэ Владимир Переводчиков иллюзионно туршалгануудые харуулһан байна.

Г. ВЛАДИМИРОВА.

МАНАЙ ЭНДЭ НЮТАГЖАХАНЬ

Татарай АССР-эй Пестричинскэ районой «Кощаковский» совхозһоо нутри ан нютагжуулагдахаар манай республикада асарагдаба.

—Шэмэрүүн хүйтэн уларилтай Сибириин нютагта асарагдаһан эдэ амитад уһан соо, мүн хүдөө газарта байрладаг юм. Тиимэһээ манай республикада асарагдаһан эдэ амитад тусгаар байра соо ажамидархаар хараалагданхай,—гэжэ «Байкалрыбакколхозсоюз» нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэ А. А. Никитин хөөрэнэ.

Бамбагар аад, шэрүүн үһэтэй нутри амитад гол түлэб ногоо, үбһэ болон уһанай ургамал эдидэг юм. Тиимэһээ эдэнэр манай республикын коопзверопромхозууд, госпромхозуудта үсхэбэрилэгдэдэг мяхаша арьяатадта орходоо һураггүй хямда сэнтэй, гаргаша багатай эдеэ хоол дээрэ тэжээгдэхэ болоно. Энээнһээ гадна нутриин арһаар үбэлэй малгай, элдэб янзын захануудые оёходо аргагүй таарамжатай. Тиихэдэ эльгэ, мяхынь эдеэ хоолдо хэрэглэхэдэ болохо байна. Нэгэ томо нутриһаа 8—10 килограмм хүрэтэр мяхан абтадаг. Жэлдээ 3—4 удаа түрэдэг.

Республикадамнай асарагдаһан түрүүшын нутри ангууд Кабанскын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой Ранжурово һууринда үсхэбэрилэгдэхэ юм. Түрүүлэн асарагдаһан 540 нутринууд элдэб зүһэтэй. Тэдэнэйнь дунда сагаан, хүрин, хара болон шара боро зүһэтэйнүүд бии. Мүнөө 200 эмэ, 40 эрэ, 300 гүлгэн асарагдаа. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой правлениин түрүүлэгшэ Г. А. Алексеев, «Байкалрыбакколхозсоюз» нэгэдэлэй ахамад инженер А. В. Ветошников гэгшэд Татарай АССР ошожо, үнэтэ ангуудые үсхэбэрилхэ талаар дүй дүршэлтэй танилсажа ерээ.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо мүнөө тус ангуудай мянгаад толгойн багтаамжатай байра баригдаа. Саашадаа үшөө гурбан тиимэ байра баригдахаар хараалагдана.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ХҮМҮҮЖҮҮЛГЫН АСУУДАЛ ЗҮБШЭБЭ

П. П. Постышевой нэрэмжэтэ Улаан-Үдын Пионернүүдэй байшан хүүгэдые юумэндэ дүршүүлэн, һурган хүмүүжүүлхэ методическа томо түб гээшэ. Методист З. Я. Неретина тэрэнэй хүдэлмэриие шэглүүлдэг, залан хүтэлбэрилдэг юм. Хүүгэдэй клубуудай педагог-эмхидхэгшэдэй хүдэлмэриин дүй дүршэлые согсололго, тэрэнэй һуралсалые эрхилэлгэ методистын гол уялга болодог. Хүүгэдэй сүлөөтэй сагые зүбөөр эмхидхэхэ гэһэн уялгатай багшанар һарадаа нэгэ үдэрөө методическа һуралсалда зорюулдаг. Тэдэнэр энэ үдэр тусхай семинарнуудта ябажа, дүй дүршэлөө, эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлдэг байна.

Һаяхан үнгэргэгдэһэн ээлжээтэ семинар дээрэ жаяг журамгүй, хүндэшэг эдиршүүлтэй хүдэлмэриие яажа эмхидхэхэб гэһэн һонирхолтой хөөрэлдөөн болоо. Тэндэ Буряадай гүрэнэй багшанарай институдай психологиин кафедрын багша Л. О. Константинова энэ хөөрэлдөө эхилээ. Тус асуудалаар болоһон хөөрэлдөөн суглаарагшадай халуун анхаралые татаһан байна. Иимэ эдиршүүлэй ухаан бодолой онсо шэнжые элирүүлхэ, хүн бүхэндэнь таарууулжа өөрын «түлхюур» олохо, муу заншалыень усадхалга гэһэн асуудалнуудта мэргэжэлтэдэй элидхэлнүүд зорюулагдаа.

Советскэ районой ОВД-гэй хуулиин һаһа гүйсөөгүй хүүгэдэй хэрэгүүдэй талаар инспекциин ба хүүгэдэй «Бригантина» гэжэ клубай хамтын хүдэлмэри тухай инспектор Л. Р. Супранова хөөрөө. Хүүгэдые һургуулида ябуулха талаар рейднүүд, эбгүй бүлэнүүдтэй һэргылэмжын хүдэлмэри, хүүгэдые хүмүүжүүлхэ эрхээ хаһагдаһан түрэлхидтэй ниитын соведэй хэдэг ажал хэрэгүүд тухай хөөрэлдөөгөө инспектор, педагог-эмхидхэгшэ А. Д. Бадмаракшеева дүй дүршэлөө суглаарагшадай һонортэ дурадхаһан байна.

П. П. Постышевой нэрэмжэтэ Пионернүүдэй байшангай методист Т. П. Ефимовагай хэһэн «В. А. Сухомлинский һургуулиһаа гадуур хүмүүжүүлгэ тухай» гэжэ элидхэлһээ халан абамаар дүй дүршэлтэй суглаарагшад танилсаа.

Г. ЕЛИСЕЕВА.

«НАМАРАЙ ХЭШЭГҮҮД»

гэһэн заншалта конкурс республиканска больницада һаяхан үнгэргэгдэбэ. Тэндэ врач, медсестра болон больницын бусад хүдэлмэрилэгшэд олоороо хабаадажа, өөһэдынгөө шадабари харуулаа. Намарай хэшэгүүдээр тэдэнэй түхеэрһэн, шанаһан ба шараһан эдеэ хоол элбэгээр табигдажа, суглаарагшадай халуун анхаралые татаһан байна.

Конкурсын тусхай жюриин шиидхэбэреэр ахалагша медсестра Тамара Алексеевна Гаврина түрүү һуури эзэлээ. Һархяагаар хэһэн тэрэнэй салат-ассорти үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө. Больницын кухниин хүдэлмэрилэгшэ В. Н. Соколова, медсестра А. Г. Гриф гэгшэд баһал һайшаама эдеэ хоол бэлдэжэ, дурасхаалта бэлэгүүдээр урмашуулагдаһан байна.

Т. БАДМАИН.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «КПСС-эй ЦК-гай Политбюродо» — ТАСС-ай материал. «Республикын ажалай үдэр»—корреспондентнүүдэй суглуулбари. «БАМ: тоннель малтагшадай дабшаса».

Хоёрдохи хуудаһанда. «Түрүү дүй дүршэл: ЛВРЗ». «Ажахын тоосоон тушаа туршалга»—А. Коротаевагай статья. «Хүмүүжүүлгэ шухала удха шанартай». «Арба минута соо бодоод үзэхэдэ»—А. Капустинай статья. «Тосхон һууринуудые болбосон түхэлтэй болгохо». «Хүдөө тосхондо тротуар хэрэгтэй гү?»—Г. Башкуевай статья. «Бүхы юумэ хуу һайнаар бүтэнэгүй»—«Правда Бурятии» газетэдэ А. Тапхасов харюусана. Фото-мэдээсэл.

Гурбадахи хуудаһанда. «Шиидхэгдэхэ ёһотой асуудал». «Байгал далайда омуль загаһан байха ёһотой гү?» — А. Клевын статья. «Дэлхэй дээрэ эб найрамдал мандаг».

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Шэнэ һонин, үйлэ хэрэгүүд, тоо, баримтанууд»—тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Октябриин почто»—бэшэгүүдэй шэнжэлэл.

ШАНГАА—ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ЖАСАДА

ВЛКСМ-эй обкомой бюро эрдэм наукын, техникын болон үйлэдбэриин талаар 1983 оной Буряадай комсомолой шангуудые олгохо тухай шиидхэбэри һаяхан баталан абаа һэн. Буряадай комсомолой шанда хүртэгшэдэй тоодо Баргажанай районой Хилганын колхозой ахалагша хонишон Сергей Бадмаевич Сангадиев байгша ондо оролсоһон байна. XI табан жэлэй түсэбтэ даабарине бэелүүлхэ талаар үндэр урэ дүнгүүдые туйлаһанайнь түлөө энэ шан олгогдоо.

Залуу коммунист С. Б. Сангадиев өөрынгөө шан Эб найрамдалай жасада дамжуулжа, амгалан байдалай түлөө хүдэлөөндэ хубитаяа оруулба.

Манай корр.

СПОРТ

ЯҺАЛА УРАГШАТАЙ

Зүүн Сибириин технологическа институдай мотоциклаар урилдагшадай команда ээлжээтэ сезоноо һайн үрэ дүнгүүдтэйгээр дүүргэжэ байна. Манай институдай команда Буряадай АССР-эй чемпионой нэрэ зэргэдэ хоёрдохи жэлээ хүртэбэ.

Энэ илалтынгаа удаа июль һарада Латвиин ССР-эй Балви хото ошожо, «Вадугуне» газетын шанда хүртэхын түлөө республиканууд хоорондын 15-дахи заншалта мүрысөөндэ хабаадаа. Ригэ хотын мотоциклистнүүдтэй хамта Москва, Ленинград, Минск, Ярославль болон бусад хотонуудай түлөөлэгшэд мүрысэһэн байна.

Дэлхэйн гурба дахин чемпион, спортын габьяата мастер Геннадий Моисеев, СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүд, уласхоорондын классай спортын мастернууд Владимир Худяков, Павел Рулев, Владимир Ковин гэгшэд энэ мүрысөөндэ хабаадалсаһан юм.

Манай институдай урилдагшад Виктор Рыбаков, Борис Шелкунов, Виктор Потапов, Игорь Бронников, Юрий Иноземцев эндэ урагшатайгаар мүрысэжэ, хүндэтэ табадахи һуури эзэлбэ.

Ю. ГАВРИН,
Зүүн Сибириин технологическа институдай студент.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Ноябриин 13-һаа 19 хүрэтэр

ВОСКРЕСЕНИ, 13

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.35 — «Зарядкада зогсогты». 9.50 — Концерт. 10.20 —Баримтата фильмүүд. 11.05 — «Будильник». 11.35 — «Советскэ Союзда алба хэнэб». 12.35 — «Элүүр энхэ байлга». 13.20 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 13.50 — Совет газар дээрэ уулзалга. 14.05 — Уран һайханай гимнастикаар дэлхэйн чемпионат. Франциһаа дамжуулагдаха. 14.50 — «Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 15.50— «Хүгжэмтэ киоск». 16.20 — «Аяншалагшадай клуб». 17.20 — Арадай инструментнүүдэй «Русские узоры» — гэжэ оркестр наадаха. 17.50 — Уран һайханай гимнастикаар дэлхэйн чемпионат. Франциһаа дамжуулагдаха. 18.45 — «Родила меня мать счастливым» — уран һайханай фильм. 20.00 — Уласхоорондын шэнжэлэл. 20.45 — «Инспектор Лосев»—3 серитэй уран һайханай фильм. (3-дахи сери). 22.00 — «Время». 22.35 — «Анна Вески ба Тынис Мяги дуулаха». 23.05—Футболоор Европын чемпионадай шэлэн абалгын матч, Португалиин ба СССР-эй суглуулагдамал команданууд. Португалиһаа дамжуулагдаха.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Зарядкада зогсогты». 9.20 — Арадай дуунай «Горизонт» ансамблиин концерт. 9.50 — Спорт тухай баримтата фильмүүд. 10.20 — «Эдиршүүлэй уран бэлиг». 11.00 — «Баримтата экран». 12.00 — Фортепьянна хүгжэмэй концерт. 13.05 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 13.20 — А. Пла-

ПОНЕДЕЛЬНИК, 14

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40 —Үглөөнэй гимнастика. 9.55—Баримтата фильмүүд. 10.40—Түбэй телевидениин болон Бүхэсоюзна радиогой хүүгэдэй Ехэ хоорой концерт. 11.10—«Ан амитадай аймагта». 12.10 —«Расставаясь с детством»—үхибүүдтэ фильм. 13.25—Шэнэ һонин. 15.15—Шэнэ һонин. 15.35—Баримтата фильмүүд. 16.25—К. Паустовскиин зохёолнуудай хуудаһануудаар». 17.20 —«Арадай гар үйлэдбэри тухай». 17.40—«Эрдэм ухаан — хүсэн» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм.

Улаан-Үдэ. 18.30—«БАМ-ай оршондохи дайдые ашаглаха асуудалнууд» гэһэн дамжуулга 19.00—«Буряад хэлэнэй хэшээл».

Москва. 19.40—Хартаабха ургуулагшадта шэнэ техникэ бүтээхэ талаар Рязаниин хүдөө ажахын машина бүтээлгын заводой дүй дүршэл тухай.

Улаан-Үдэ. 20.10 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.40 — Эдуардо Де Филиппогой адли нэрэтэй пьесээр «Ложь на длинных ногах» гэһэн фильм-зүжэг. 22.00 — «Время». 22.35—«Ложь на длинных ногах» гэжэ зүжэгэй үргэлжэлэл. 23.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 24.00 —Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Крылья Советов»—«Спартак».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 —Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Телеочерк. 9.40—«В. Быковэй зохёолнуудай хуудаһануудаар». 10.35—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 10.50—«Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 11.35, 12.40—Түүхэ. 6-дахи класс. «Дунда зуун жэлэй хотодо». 12.05—«Ород хэлэн». 13.10—Физикэ. 6-дахи класс 13.40—«Полиин ба нуга сабшалангай ургамалнууд». 14.00 — «Багшада—хүгжэмэй хэшээл». 2-дохи класс. 15.05 —«Дунда зуун жэлэй искусство». 15.35—«Э. Хемингуэйн ажабайдалай ба зохёохы ябуулгын хуудаһанууд». 16.25—Шэнэ

ВТОРНИК, 15

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 —Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40 —Үглөөнэй гимнастика. 9.55—«Ложь на длинных ногах» — фильм-зүжэг. 12.25—«СССР-эй арадуудай дуу, хатар». 12.55—Шэнэ һонин. 15.15—Шэнэ һонин. 15.35 — Ороной телестудинуудай баримтата фильмүүд. 16.45 — «Нодар Думбадзегай зохёолнуудай хуудаһануудаар». 17.45—«Арадай аялга дуунууд». 17.55—Телеочерк.

Улаан-Үдэ. 18.25—«Буряад хэлэнэй хэшээл». 18.55—«Байгал» —мэдээсэлэй программа. (буряадаар). 19.25—Залуушуулда зорюулагдаһан дамжуулга. 20.10—Киноочерк.

Москва. 20.30—Ф. М. Достоевскиин адли нэрэтэй романаар «Подросток» гэһэн 6 серитэй уран һайханай фильм. (1-дэхи сери). 22.00—«Время». 22.35—«Дэлхэйн һониной дээжэһээ». 23.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 24.00 — РСФСР-эй арадай артист И. Ойстрахой концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 —Дамжуулгын программа. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Баримтата фильм. 9.35—10.45—Байгаали шэнжэлэлгэ. 2-дохи класс. 9.55 —Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 10.15, 15.10—Француз хэлэн. 11.05—ПТУ-гай һурагшадта. «Гоё һайханиие ойлгодог байхаар хүмүүжүүлгэ». 11.35, 12.40 —Ботаника. 5-дахи класс. 11.55 —Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 12.10—«Шатарай һургуули». 13.00—Түүхэ. 8-дахи класс! «Коммунис партиин манифестын» түүхэтэ удха шанар». 13.30 —Географи. «Австралиин ургамалай ба ан амитадай аймаг». 14.00—С. Прокофьев. «Золушка»—гэһэн балет. 14.30 —Эрдэмтэд тухай очеркнууд. Академик А. М. Бах. 15.40 — «Советскэ Союзда алба хэнэб». 16.40—Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 16.45— Баримтата фильмүүд. 17.45—Буряадай

СРЕДА, 16

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 9.55—Концерт. 10.25—«Нам некогда ждать»—уран һайханай фильм. 11.40—«Аяншалагшадай клуб». 12.40—«Суггаа эбтэй бүлэбди». 13.00—Баримтата фильм. 13.30—Шэнэ һонин. 15.15—Шэнэ һонин. 15.35—Баримтата фильмүүд. 16.35—Ян Сибелиус. (4-дэхи номерой симфони). 17.15—Полиграфическа промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэлнүүдые эрхимээр мэдэхэ талаар һурагшадай конкурс-мүрысөөн.

Улаан-Үдэ. 17.45—«Танилсагты: «Сэлэнгэ»—концертын программа. 18.30—«Байгал» — мэдээсэлэй программа. 13.00 —«Арадай хиналтын экран».

Москва. 19.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.00—Мультфильм. 20.15—«Долоон хоногой спорт». 20.45—«Подросток»—6 серитэй уран һайханай фильм. (2-дохи сери). 22.00—«Время». 22.35—А. П. Бородинай түрэһөөр 150 жэлэй ойдо зорюулагдаһан концерт. ССР Союзай Ехэ театрһаа дамжуулагдаха.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Баримтата фильм. 9.35, 10.35—«Совет гүрэнэй ба хуулиин үндэһэ һуури». 10.05, 14.10—Немец хэлэн. 11.05—ПТУ-гай һурагшадта. Физикэ. 11.35, 12.40—Түүхэ. 9-дэхи класс. 12.15—«Таанадта, түрэлхид». 12.30—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 13.10—И. С. Тургенев. 6-дахи класс. «Бежин луг». 13.40—Түүхэ. 4-дэхи класс. 14.40—Телеочерк. 15.10—«Ажахы эрхилэлгын һургуули». 15.40 —Ф. Куперай ажабайдал ба зохёохы ябуулгын хуудаһанууд». 16.25—Шэнэ һонин

Улаан-Үдэ. 16.30—«Мелодии Рустама Яхина» — баримтата фильм. 17.00—Соносхолнууд. 17.10—Һурагшадта «Горн» гэһэн дамжуулга.

Москва. 17.45—Гүрэнэй Полесиин дуу, хатарай «Ленок» ансамблиин концерт. 18.25 —

ЧЕТВЕРГ, 17

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Концерт. 10.20 — «Молодые» — уран һайханай фильм. 11.45 — Баримтата фильмүүд. 12.25 — Украиныn ССР-эй техническэ мэргэжэлэй һургуулинуудай уран һайханай коллективүүдэй концерт. 13.15 — Шэнэ һонин. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — Баримтата фильм. 16.25 — Чувашай АССР-эй Гүрэнэй дуу, хатарай ансамблиин концерт. 17.10 — Баримтата фильм. 17.30 — Социалис Ажалай Герой, үрэмдэлгын мастер С. Н. Урусовтай һурагшад уулзаха.

Улаан-Үдэ, 18.10 — Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 12.25 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.00 — «Залуушуулые һурган хүмүүжүүлгын түлөө һурган хүмүүжүүлэгшэдэй эрхэтэн ёһоной харюусалга». 19.30 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 19.45 — «Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — Мультфильм. 20.20 — Эстрадна концерт. 20.45 — «Подросток» — 6 серитэй уран һайханай фильм (3-дахи сери). 22.00 — «Время». 22.35 — «Мария Николаевна Ермоловагай зохёохы ажал ябуулга». 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 24.00 — Гүрэнэй камерна «Виртуозы Москвы» оркестр наадаха.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35 — Физикэ, 6-дахи класс. 10.05, 10.30 — Испан хэлэн. 11.05 — С. Есенинэй шүлэгүүд. 11.40, 12.40 — Зоологи. 7-дохи класс. 12.05— «Манай саад». 13.05 — Түүхэ. 5-дахи класс. 14.00 — «В. Гюгогой ажабайдалай ба зохёохы ябуулгын хуудаһанууд». 15.00 — «Последний подвиг

ПЯТНИЦА, 18

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Хүхюун стартнууд». 10.40 — «Печки-лавочки» — уран һайханай фильм. 12.15— Баримтата фильм. 12.45 — Гүрэнэй академическэ Осиповой нэрэмжэтэ ород арадай оркестрэй концерт. 13.20 — Шэнэ һонин. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35—Баримтата фильмүүд. 16.20 — «Ород хэлэн». 16,55 — «Хүгжэмтэ программа».

Улаан-Үдэ. 17.00 — «Талын галнууд» — тележурнал (буряадаар).

Москва. 17.30 — «Онтохондо айлшаар». «Илья Муромец».

Улаан-Үдэ. 19.30 — Шэнэ һонин (буряадаар).

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.35 — А. Хачатурян. «Маскарад»—балет. Одессын опера ба баледэй театрай зүжэг. 22.00 — «Время». 22.35 — «Хабаяа туршая, басагад!» Горьковско, Волгоградска, Московско, Рязанска, Белгородско областьнуудай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй мүрысөөн. 00.35 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35 — Географи. 7-дохи класс. 10.05, 10.50 — Англи хэлэн. 11.05 — ПТУ-гай һурагшадта. «Юрэнхы биологи». 11.35, 12.40 — Географи, 5-дахи класс. 12.05 — «СССР-эй арадуудай хүгжэм». 13.10 — «Б. Луговскойн шүлэгүүд». 14.20— «Шинии ленинскэ библиотекэ». «Партийна организаци ба партийна литература». 15.05 — «20-ёод, 30-аад онуудай совет уран зураг. 15.35— Н. В. Гоголь. «Ревизор». 16.20 — Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 16.25 — «Манай айлшад».

Москва. 17.00 — «Москва ба москвагайхид».

СУББОТО, 19

РАКЕТНЭ СЭРЭГҮҮДЭЙ БА АРТИЛЛЕРИИН ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Конкурс-харалга. Вильнюсэй Гүрэнэй университедэй духовой оркестр наадаха. 10.20 — Баримтата фильм. 10.50 — «Спортлотогой» 47-дохи тираж. 11.00 — «Таанадта, түрэлхид». 11.30 — «Уран зураашад тухай хөөрөөнүүд». 11.55 — «Һайн эд бараа — элбэг ехээр». 12.25 — «Баатаршалгын гуримаар». 12.55—«Москвичка» — телеклуб. 17.25 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 14.40 — Ракетнэ сэрэгүүдэй болон артиллериин үдэртэ зорюулагдаһан программа.

Москва. 15.40 — «Нүхэдэй шарай». 16.25 — «Мүнөөдэр—Ракетнэ сэрэгүүдэй ба артиллериин үдэр». СССР-эй обороной министрэй орлогшо, стратегическэ үүргэ дүүргэхэ ракетнэ сэрэгүүдэй главнокомандалагша, артиллериин ахамад маршал В. Ф. Толубко үгэ хэлэхэ. 16.40 — Концерт. 17.25 — Политическэ шэнжэлэгшэ А. Л. Вознесенскиин хөөрөөн. 17.55 — Мультфильм. 18.20 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 19.20 — Эб найрамдал хамгаалха совет комитедэй түрүүлэгшэ Ю. А. Жуковай хөөрөөн. 19.50 — «Вижу цель» — уран һайханай фильм (1-дэхи ба 2-дохи сери). 22.00 — «Время». 22.35— Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 22.45 — Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Спартак» — «Динамо» (Ригэ). (2-дохи ба 3-дахи шата). 00.15 — «Валентина Вишневская дуулаха. 01.15 — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Физкультура эрхилэгшэдтэ заабаринууд. 9.30 — «Ородой миниатюра». 9.50 — Баримтата фильм. 10.20 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 10.50 — Армениин телевидениин программа. 12.15 — ПТУ тухай эрхим дамжуулгын конкурс. Хабаровскын студи. 13.00 — «Арадай инструментнүүдэй аялга дуунууд». Гитара. 14.00 — «Онсо анхарал хандуулха юумэн». 14.30 — Останкинадахи кон-

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2.54—54, зам. редактора—2-68-08, зам редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретарнат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2,54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 выпускающие—2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. Н-04695, Заказ № 262, Индекс 0...